

2

5)

M. DAVIDIS FRIDERICI  
MEGERLINI  
TRACTATUS  
DE  
SCRIPTIS

&  
COLLEGIIS  
ORIENTALIBUS

ITEMQUE  
OBSERVATIONIBUS  
CRITICO - THEOLOGICIS.

*CUM PRÆFATIONE*  
CHRISTOPH. MATTHÆI PFAFFII,  
CANCELLARII TUBINGENSIS.

---

TUBINGÆ  
Typis FELICKIANIS.  
MDCCXXIX,

V I R O  
ILLUSTRISSIMO  
*atq;* EXCELLENTISSIMO,  
D O M I N O

FRIDERICO  
GUILIELMO,

S. R. Imperii Comiti

de GRÆVENIZ,

Domino Hæreditario in Schilde, Waschau  
& Dodau, Domino in Marschalckzimmern,  
Albeck, Burgœsch, Heimsheim  
& Peroufe,

Ordinis Aquilæ nigræ Borufficæ Equiti,  
Sereniffimi ac Potentiffimi Wirtembergiæ DUCIS Pri-  
mario Status & Admiffionis fecretioris Ministro,  
ejusdemque Aulæ Mareschallo Supremo,  
Gubernatori Comitatus Principis Montisbeligardensis,  
& Satrapæ Uracensi, Pfullingensi, Nürtingensi  
ac Neuffensi,

*DOMINO SUO longe GRATIOSISSIMO,*

Huncce edendorum Philologicorum Speciminum Prodromum  
debita cum Veneratione

dicat atque consecrat

Auctor.



DOCTISSIMO  
CLARISSIMOQUE  
VIRO,  
**DAVIDI FRIDERICO  
MEGERLINO,**  
ILLUSTRIS STIPENDII THEOLOGICI  
REPETENTI PRÆSTANTISSIMO  
S. P. D.  
P R Æ S E S.



Ehementer gaudeo, spem, quam de TE  
olim conceperam, cum primùm mihi  
innotesceres, Doctissime MEGERLI-  
NE! cumulatè abs TE adimpletam fuisse.  
Laudavi, uti nosti, tum temporis ardo-  
rem Tuum studiumque in linguis maxi-  
mè sacris, quarum cultura Theologiæ Studiosis præ-  
primis convenit, imò in literis elegantioribus sacris  
omnibus proficiendi, calcarque Tibi, quod potui,  
addi-

addidi, ut in tramite hoc alacriter curreres semper & talem TE formares, qui patriæ olim, qui studio-  
 sæ apud nos juventuti tuâ doctrinâ & eruditione  
 haud spernandas & insignes præstares operas. Qua-  
 lem Te verò jam formaveris Ipse, quid & exspectare  
 patria, quid Respublica literaria à TE possit, abundè  
 docent egregia ista & omni eruditione sacrâ, maximè  
 philologicâ, referta specimina, quæ luci publicæ jam  
 fistis & quæ, me Præsîde, ventilationi quoque erudi-  
 torum publicæ exponis, docuit & hætenus insignis  
 illa diligentia & industria Tua, quam hætenus, cum  
 Repetentis in illustri Stipendio Theologico nostro  
 munere cum laude fungerere, in informandâ & do-  
 cendâ studiosâ juventute demonstrâsti. Merentur hæc  
 non encomia saltem mea, sed & provocârunt jam  
 Mæcenatum & Promotorum Tuorum favorem, quo  
 TE dignissimum egregio muneri, proximè capessen-  
 do, gratiosè destinârunt. Macte itaque hâc virtute  
 Tuâ, doctissime MEGERLINE! & stadium, quod  
 egregiè curris, felicissimè perfice, & rem literariam  
 sacram eruditis Tuis lucubrationibus, queis insudâsti,  
 porroque insudabis, luculenter orna. Adsit laboribus  
 TUIS sanctioris Spiritûs benedictio luculenta, ut,  
 quod meditaris, omne in Numinis divini gloriam, in  
 Ecclesiæ Christianæ emolumentum, & in ædificatio-  
 nem studiosæ Juventutis, cui destinaris, feliciter ce-  
 dat. Ego in promovendis studiis TUIS inque TE  
 ornando, si quid in me situm fuerit, facultatis  
 lubulentissimè collocabo. Vale. Scripsi  
 Tubingæ postridie festi Palmarum  
 A. MDCCXXIX.

Gene-

# GENERALIS INTROITUS PRODROMI HUIUS CRITICI.

L. B. S. P. D. A.

**D**Um in *Tuum* sese conspectum, *Honoratissime Lector!* jamjam committere aude hicce meus *Speciminum futurorum Prodrômus*: facile quidem Te, nulla salutatum vel præmonitum *anteceffione*, in ejusdem penetralia statim intromittere potuissem; quia & *Catalogus*, & *Hexas*, & *Fasciculus*, Tibi *scitu necessaria* pluribus jam complectuntur. Verum, ex brevi illo tempore, quo ea, quæ hic comparent, vel meo *scripta* sunt calamo, vel his etiam *typis* expressa, nonnullæ contigerunt *circumstantiæ*, quæ aliqua ex improviso immutarunt, *hic nentiquam reticenda*: quibus nunc etiam *alia quædam* subjungere visum fuit, vel ad *Tuam* de opusculis hisce *informationem*, vel ad *meam* quoque *excusationem* aut *defensionem* ulterius spectantia. Qui Tuis primo loco subjicitur oculis, *edendorum XX. Libellorum*, aut maturius aut ferius *imprimendorum*, *Catalogus*, tum à me efformatus est; cum *Bibliopola* spem adhuc mihi facere poterat, fore, ut *una cum hoc Prodrômô* in lucem publicam quoque *typis* ederentur, & meum *Jus Postliminii Orientalium Linguarum*, inprimis *Hebrææ*, & *Generalis Idea cursus Philologici OO. adæquati*, & *Gnomon OO. Horologii*, *Horis XXIV. diversorum Collegiorum decurrentis*. Jam vero *deinceps* ita onerata & quasi oppressa sunt omnia *Tubingensium Typographeorum prela*, ut paucas hasce *IX. schedas* vix, ac ne vix quidem, magna cum molestia, in *duabus* *Typographiis*, aliquot *Hebdomadarum* spatio, post varia *impedimentorum genera*, ad finem exoptatum perducere potuerim. *Hisce de causis*, neque in *sinistram* partem interpretabere, quod *edendorum Catalogus* modo dicta ista *tria opuscula* inter alia non *delineaverit* *fufius*, neque ægre hoc feres, quod vicibus nonnullis, licet *nondum edita*, tamen *citata* fuerint à me, eorum quoque *imprefionem* pro certo mihi promittente. Equidem in *Fasciculo pollicitus* sum, post *Ferias Paschales* me *illorum editionem* illico *curaturum*: verum & hoc jam *dubium* mihi redditur, ad *Reforma-*

tum *Gymnafii Montisbeligardensis* ante tres fere hebdomadas gratiosa oblatione destinato : ubi nunc *mei juris* amplius haud plene potero esse , sed variis negotiis hic vel ibi expediendis meas impendere debebo curas , per *instantes aliquot Septimanas* proximas. Forsitan nihilominus permittent *expectanda nunc circumstantia* , ut vel *hic* ad Festum Pentecostes , vel *alicubi* in meo , quod nunc paratum eo , *brevi literario itinere* , vel in ipsa etiam *Montisbeligardensi civitate* ( si eo mihi statim pergendum foret ) vel *alibi* quoque , promissa citius *isthac opuscula* , una cum nonnullis aliis , faustam experiantur typographicarum operarum Lucinam. Circa *ipsum* autem *Libellorum edendorum Catalogum* , post *plura alia* in eodem jam annotata , hoc *unum heic* monendum esse censeo : ne quis forte *Titulum* ejus male intelligens , *Bibliopolarem & sterilem* magis , quam *realem* aut *foecundum* criticumque huncce meum judicet esse *Catalogum* , eumque nondum inspectum vanitatis aut inutilitatis immerito condemnet : cum & *necessaria & utilia & curiosa* olim publicanda , criticeque jam aliquo modo delineata exhibeat *volumina*. Quod ad *sex Collegia* attinet , jam monui *necessaria* tam in *Præfatione* quam *Conclufione Hexados* ipsius. Si *promissum viri boni* cadere debet in debitum , non potui non typis vulgare istam *habitorum Collegiorum formam* , *Auditorum* quorundam repetitioni nonnihil commodi allaturam , meamque una datam iis aliquando *fidem* hoc pacto liberaturam. Neque quisquam ( ut mihi *persuadeo* firmiter ) suam luserit operam , qui aut *ipse* monstratam methodum secutus fuerit , aut *interpretem idoneum* , eam prolixius illustrantem , audierit : cum alias etiam sit familiare in *quibusdam* *Academiis* , ut *concisum* vel *publicarum* , vel *privatarum Prælectionum schema* , etiam *OO. Linguarum Professores* , una cum aliis , in *semestri studiorum ordine* præsignificent. Placuit , in gratiam *Venerabilis* , *mibiq; Æstumatissimi* , *Amicissimiq;* , & *perpetua memoria* recolendi *Dominorum Repetentium Collegii* , parca licet manu , ob *paginarum angustiam* , paucis §§is adjicere *Fasciculum Observationum disputabilium* : non quasi folia priora *dubiis* carerent *notabilibus* , sed ut aliquod modo *specimen* utilitatis , ex studio *Lingarum critico* haurienda , hic tanquam *prodromi* loco præmitterem , pro nata occasione longe *plurimas*

rimas hujus generis *observatiunculas*, cum benevolo Lectore in posterum communicaturus. In *presentibus* occurrunt vera, necessaria, verisimilia, arbitraria, problematica, dubia, controversa, logomachica, recens notata, *mixtaq;* (verbo) *Philologico-critico-theologica*. Neminem *pœnitebit*, in hujusmodi negotiis suam adjungere fidem sagacissimis *Viri κερικωταλς* (intelligo *Doctissimum Henmannum*, *Meritissimum Gotting. Gymn. Rect. ac Profess.*) diversis in locis cordate pronunciatis hisce *effatis*. In *Præfat. Pœciles* suæ ita ait: *Theologia exegetica* per omnes *Theologos*, quotquot sapiunt, *licet esse Eclectica*. Qui enim cum nonneminem ita ineptiunt, ut *præscribere Exegetis* ausint *Formulam aliquam Concordiæ Exegeticæ*, ii vero à melioris notæ *Theologis* contemnuntur, gregique obscurorum virorum adscribuntur. *Rursus Tom. I. p. 50.* sic *A. 1721.* scribit ad *Cel. Clericum Gymnas. Amst. Prof.* cujus *Criticam* parte *therapeutica* olim auxerat, & ad cujus *tribunal Criticum* suam hic detulit conjecturam de emendando quodam *Quintiliani* loco. Cum *ars hæc Critica*, dicit, conjecturis nitatur, quæ per se aliquid *infirmatis* habent, non alia superesse videtur ratio, conjecturas illas convertendi in *divinationes*, hoc est, summam *fidem* iis conciliandi, quam si conjecturis nostris criticis impetramus *applausum* unius alteriusque è *Senatu critico*. Arbitror namque, cum duo tresve homines & ab ingenio & ab arte instructissimi conjecturam aliquam criticam, quam quis protulit, approbant, & clarissimam felicissimamque pronunciant, tunc *incertum* illud, quod naturaliter inest conjecturis, *reddi certissimum*. Vix enim fieri potest, ut, postquam accuratissime res fuit expensa à *viris ingenio valentibus* usuque confirmatis, nec ullo aut *affectu* aut *præjudicio* in alteram declinatis partem, in errorem consentiatur. Imo *sacrum* illud & hic locum habere crediderim: *In duorum triumve testium ore consistit veritas*. Porro *A. 1723.* ad *Gymn. Vinar. Conrectorem* & *Bibliothecarium Duc. Gesnerum Doct.* cui, ab ipso aliquo in loco discedentem, *M. V. La Croze*, *Eruditissimum Bibliothecar. & Antiquarium Berolinensem* antea allegaverat, *Pœcil. T. I. L. 3. p. 440.* hæc perscripsit verba: *Ipsè dices sententiam tuam, vel te viduum ingenue fassurus, vel rationes Crozianas firmis responsionibus devicturus. Scilicet facile est*

est falli in re critica. Sapiens igitur Critici est, acceptis melioribus strenue mutare sententiam seque errasse confiteri. Id ipse nunc faciam, repudiaturus, quam supra exposui, emendationem loci cujusdam Pliniani. Tandem & Pœcil. T. II. L. IV. p. 475. A. 1727. D. Heumannus hæc ponit, aliquot Angli Theol. & Critici Cel. Rich. Bentleji, cujus gratiam prius aucupatur, loca in edito ab eodem Terentio ac Phædro correcturus: Facile quidem in hoc genere erratur, nec unus est criticorum, qui semper veram perviderit scripturam. Promant igitur Critici conjecturas suas certatim. Judicabit de singulis posteritas, rejectisque Criticorum somniis retinebit divinationes veri nominis. Profiteor & ego meum nomen inter Criticos, sed tantum ab arrogancia, ut eas duntaxat mearum correctionum feliciter successisse putem, quas consecutus est vel fuerit applausus unius & alterius è senatu critico. Plura non capit pagina, nec iis opus est quoque. Approbo hæc, quatenus Critici, tum Hebræum V. tum & Græcum N. T. Textum, censuris suis therapeutis haud subjiciunt licentia eadem, quam sibi sumunt in Auctoribus profanis, Plauto, Terentio, Phædro, Cicerone, Tacito, Quintiliano, Ovidio, Tertulliano, Lactantio, Celso, Floro, Virgilio, Plinio, Horatio, Hieronymo, Petronio, Justino, Curtio &c. in quo (ut alios taceam) Principes hodie Criticos, Bentlejum atque Clericum extra terminos esse evagatos plus satis constat. Possunt autem citata isthæc testimonia, partem meam etiam exponere mentem de meis in hoc Prodromo sententiolis: e. g. de B. Hilleri Arc. K. & C. de Masova, de Accentuatione, de locis Piskatis, de usu Linguarum authenticarum, & necessitate, de Devt. 32, 5. de Ps. 80, 16. 18. variisque aliis in schedis hisce expositis, quarum examen accuratum haudquaquam abhorreo aut refugio, vel in ipso Honor. Dnn. Collegarum publico discursu disputatorio, vel in reliquis etiam occasionibus literatis; eo libentius quoque mutaturus strenue falsi convictam sententiam aut improbabilitatis criticæ, quo certior sic esse poterò de quorumvis bonorum vel dissensu, vel suffragio, vel venia saltem, mihi concedenda: quam & meis calami festinantis lapsibus, & officinarum, pluribus simul imprimendis valde distractarum, erroribus ab æquo harumque rerum gnaro Lectore decenter expeto. Dabam d. 8. Apr.

1729. è Museo in Stipend. III.

CATA-



CATALOGUS  
edendorum  
XX. SCRIPTORUM,  
Philologico - Critico - Theologi-  
corum ,

<sup>Quorum</sup>  
*Priora* X. lucem *maturius* conspicient, prelo subjici-  
enda, prima occasione plausibili adaperata;

*Posteriora* X. vero, in Miscellaneis partem adhuc  
latentia, ab officio administrando, & arbitrio Biblio-  
polarum *proporro* dependebunt:

<sup>partem,</sup>  
Pollentium *Reipublicæ literatæ Senatorum*  
genuinæ dijudicationi atque commendationi,

<sup>partem</sup>  
*Bibliopolarum* ab iisdem, ad faciendos sumtus,  
conciandorum benevolæ voluntati & consensioni,

*Synoptice propinatus*

à  
M. DAVIDE FRID. MEGERLINO,  
COMMERELLIANO,  
SENIORE COLLEGII REPETENTIUM,  
in Illustri Stipendio Theol. Tubingensi.

---

TUBINGÆ,  
imprimebatur typis JOSEPHI SIGMUNDI.

V I R O

*REVERENDISSIMO atque MAGNIFICO,*

DOMINO,

CHRISTOPH. MATTHÆO  
PFAFFIO,

*SS. Theologiae D. ac Professore Publ. Ord. Primario,  
Nostrae Universitatis Scholasticae Cancellario Magni-  
fico, Ecclesiae Tubingensis Praeposito summe Reverendo,  
Monasterii Laureacensis Abbati Meritissimo, S. Palatii  
Caesarei Comiti Splendidissimo, Ducis Wirtem-  
bergiae Serenissimi Consiliario Gravissimo,  
Ordinis Theologici in rerum praesentia Decano  
Spectatissimo,*

*PATRONO ac FAUTORI & PRÆCEPTORI  
suo atatem Devenerando,*

*Prodromum huncce Speciminum Philologico-Critico-  
Theologicorum, & imprimis praesentem, bono cum Deo, &  
Fautorum ac Bibliopolarum consensu, olim edendorum*

*XX. Scriptorum Catalogum*

*ea, qua par est, mentis submissione  
dicat atque offert*

*Cliens devotissimus*

AUCTOR.

**VIR REVERENDISSIME!  
PATRONE COLENDISSIME!**

**V**eniam, spero, dabit summe Reverenda Tua Magnificientia, quod Speciminum suorum Philologicorum Prodromum, & praesertim Opusculorum porro edendorum Catalogum, Nomini Tuo longe lateq; Celeberrimo, mente venerabunda, inscribere ausus sit humilimus Cliens, Tibi, uti notissimus, ita omnibus modis atatem devinctissimus. Tantum in sacratissima Tua Persona per XIII. jam annos, quos heic exegi, licuit mihi Patronum, imo Mecænatem venerari; ut multis nominibus obligatum me judicare debuerim, Tuæ Magnificentiae hunc quoque, exiguum licet, aliquo tamen modo maturiorem dedicare laborem: cum jam A. 1718. Magisterii honores ambiens, Primitias meas Academicas, in versus aliquot Jesaia LIII. capitis philologice conscriptas, Patrocinio Tuo nuncupare sustinuerim. Interea temporis non modo mihi permisisti, ut IX. Collegia, Theticum, Methodologico-Practicum, Polemicum universale, Thetico-Exegeticum, Historicum Ecclesiasticum, Literaria duo, Itinerarium, & Privatissimum cum aliis paucis, apud Te cum maximo meo emolumento frequentarem, & una ex publicis Praelectionibus Tuis solidissimis plurimum proficerem: Verum etiam privatim non semel me exstimulasti ad continuandum orientalium Linguarum Rabbinaeque Litteraturæ Studium, in quo me sub ipsum meum in hancce Academiam introitum domi examinasti, & deinde, in eodem ut collegia aperirem, aliquoties monuisti, & studiosos quoque complures, meam ut desiderarent operam, adhortatus es, benevolentissimo erga me affectu. Hac ipsa prorsus singularia Tuæ Magnificentiae in me immerentem collata merita ac beneficia, quod hic publicis pradicem laudibus, animumque sempiterna gratiarum actione obstrictum hisce literulis testatum faciam, pro Tua erga me voluntatis inclinatione, in meliorem ut accipias partem, enixe obsecro, Vir Reve-

rendissime! *Accedit enim ad maximum istum humanissima propensionis Tuæ cumulum, etiam hoc recentius augmentum: quod, partem, opuscula mea nuper Tibi exhibita, & præter hæc proxime typis quoque vulganda, propitia censuræ Tuæ subicere, tanquam Spectabilis Theologici ordinis Decanus, benignissime volueris, partem etiam, submisit expetitur abs Te hujus Dissertationis meæ Præsidium benevole suscipere, haudquaquam fueris dedignatus. Redeunt vero ad Te, Vir Magnifice! preces meæ supplices, ut, cum tantum non principem, & in Republica literaria uniuersa, & in nostra imprimis Academia, totaque Patria, locum inter Eruditos obtineas, & polentissimam ingenia quavis eorumque characterem & studia iudicandi facultatem, atque auctoritatem possideas amplissimam; tum de hisce meis opusculis, & prolixo imprimis edendorum Catalogo, gravissimum aliisque venerabile Tuum expromas iudicium; tum vero etiam, cum ultimus Claustralis atque Academicæ vitæ meæ actus, ad finem jam, post exactum XIIII. annorum curriculum, tandem aliquando appropere, ut me Serenissimo Principi nostro, ejusque Splendidissimo Senatui Ecclesiastico, Excellentissimisque Consiliariis de meliori nota commendes, quo Spatium nanciscar olim ornandam, in qua Musis hisce meis, Te potissimum, aliisque suaseribus, adhuc feliciter excultis, non statim valedicere cogar, sed iisdem porro quoque ad aliorum utilitatem, publicumque egregium incumbere queam. Ceterum meam rursus deprecor audaciam atque libertatem, tantum non necessitatis lege mihi impositam, in presentibus Circumstantiis meis. Seruet Te Deus, Vir Magnifice! (quem adhuc ad Scripta præstantissima, & recentius præsertim ad Biblia vernacula illustrata, & septimanis proximis publico communicanda, una cum Excell. Tuo Affine Klemmio, Patrono quoque meo Honoratissimo, excitavit atque conservavit) porro quoque sospitem atque incolumem, & Rei literariæ, & Splendori Academiæ Patriæ, & Gaudio Familiæ Nobilissimæ, & Desiderio Clientum bonorum atque dignorum, in quorum societatem ut & in posterum me cooptes, etiam atque etiam rogitō. Scripsi Tubingæ Dom. Latare A. MDCCXXIX.*

## PRÆLOQUIUM.



Iraberis forsan, *Lector persalutande!* forsan & indignaberis, tam prolixum tamque superciliosum oculis Tuis usurpaturus *Catalogum*, Viri juvenis, Libellos, eosque non adeo vulgares, numero viginti, eadem significatione promittentis. Me si audias, *scriptionis consilium* ex vero indicaturum, desinas pervelim eapropter mihi & indignari, & hoc amplius institutum præsens admirari. Nosti, si mundum non ignoras cum ignarissimis, quid rerum agatur in orbe literato. Ut plurimum scribitur *Fama*, frequentius *Fami* quoque, rarius *officio Reique ipsi*. Nolim, putes, *honoris* me stimulum fodicasse, ut hancce schedam Tuo subjicerem obtutui. Citius me iste pugugisset monitor, si apud mentem meam valuisset; cum pleraque, quæ & nunc edo, & hic promitto, jam ante integrum biennium in meis latitaverint scriniis, & pridem in animo. Falleris etiam, si *famem* me ac paupertatem ad ejusmodi consignationem compulisse arbitraris. Quid a tantilla scriptiuncula expectari posse credas lucri splendidioris? Ea profecto est *Serenissimi Principis nostri* munificentia atque clementia, ut, qui in ipsius *Stipendio* semel ejus gratia frui inceperit, per omnem vitam suam sibi prospectum noverit, vel hic, vel in demandato olim officio, nisi ejus favore indignum sese præstiterit. Sumo igitur mihi *rarius* illud, quod modo dixi: Scribo nimirum *officio*, scribo & *Rei ipsi*. At! *vir juvenis* officio scribat ac rei ipsi? Ita quidem est, & esse sapius deberet! Erras, me quidem iudice, si solis *atate grandioribus* scribendi publice licentiam demum competere opinaris. Cur putas, tantam proflare Librorum *nondum editorum nec edendorum*, at promissorum tamen, copiam? *Viros optime meritos*, sua

*nimis diu prementes*, liberum sæpe spiritum vix amplius ducere posse videas, officiorum gravitate devinctos, & negotiorum concatenatorum mole oppressos: tantum abest, ut privatos suos schedarum literatarum forulos excutere, & cum cura atque meditatione debita, quæ conabantur, in egregium publicum proferre queant. Scribant ergo etiam *juvenes*, sed *viri*, & in aliquo studiorum genere diutius tractato *exercitati*: non parum utilitatis inde in *republicam eruditam* redundaturum esse confido. Ego quidem officio rei que ipsi me hunc contexuisse catalogum haud abnuo. Est id *officium membri Civitatis Literariæ* atque Societatis eruditæ, ut, si qua in parte alios videas negligentiores, tu ipse locum istum pro virili expleas. Nec hoc alienum censei debet a gnavo studiorum cultore, *aliis monstrare viam*, qua incedentes plurium commodis prodesse queant. Adjungere licet id quoque, iis me adhuc admotum fuisse *muneris partibus*, ut plurima hic memoratorum vel extoto, vel ex parte jam *tractanti*, hujusmodi lucis splendor fuerit illapsus, coram quo proprios claudere oculos *nefas* duxerim, imo & *indignum facinus*, isto rei, per se utilis futuræ, indicio, æquos rerum arbitros non participare. Ast (ais) si quid istis inesset tuis causis, quas hic tua exhibet scheda, *plures profecto* jam eas justa tractatione occupassent & absolvisset *viri, te modis omnibus superiores*. Fateor, horum egregia, quæ in hoc rerum genere ediderunt, *scripta* viam mihi complanasse in plerisque, quos nec unquam (quicquid promissorum præstiturus sim) silentio præterire cupio. Forsan & ipsi illi majoribus curis incumbunt, ad inferiora hæc *scholarum incunabula* ægre regressuri. Etiam hoc calcari *instinctor aliorum* esse velim, me longe doctiorum, & fama jam celeberrimorum, ut (si iis videatur commodum & necessarium) pro sua, qua pollent, in republica literaria, majori auctoritate & *suffragio pollentiore*, suum expromant *judicium*: quænam ex indicatis hisce opusculis ipsi judicent vel digna

digna tenebris æternis, vel non indigna communi luce ac usu. Cave eapropter, Mi Lector! mihi facias injuriam, & Tibi & mihi parum honorificam: *vanum* me hic agere voluisse *promissorem*, hiatu inexplebili, & in *Bibliotheca latente & promissa* tantum, olim hæc quoque mea locum esse repertura. Polliceor sancte & in me prorsus recipio, me quidem meo non defuturum officio, si nec alii deficiant *benevolo suo arbitrio*, & *Bibliopolarum* inprimis *aura lenior* & æquior meo adspiret labori. Itaque non *mea me limitabit* propria voluntas mutabilis, aut vituperabilis negligentia, aut plena formidinis diffidentia: cum, quæ semel me excitavit officii ratio, rei que ipsius visa necessitas, ac sperata utilitas, nunquam non *pari pondere* mentem meam *inclinatura* sint: nisi a sententia vel *invitum* retardet dignæ occasionis penuria, vel *melius informatum* de hoc vel illo capite, prorsus abstractat veneranda mihi *Doctiorum Virorum* publicata dissensio. Utere ergo Tua libertate, Lector benevole & æquanime! lege, judica, commenda, promove, si *velis*: sin *nolis*, abjice, redargue, indigna hæc mea pronuncia, & quovis modo remorare. Sic vero bene vale, literisque bonis fave.

I. Libelli X. pro *data occasione citius* edendi,  
& ex Manuscripto ad prelum aptandi.

I. **S**yllabus XXX. *Observationum Miscellanearum*, ad illustrationem Ideæ Generalis Cursus Philologici Orientalis, ejusdemque V. Intervallorum & distinctorum quoque Graduum, ex *trecentis* aliis, exemplorum loco, selectarum.

II. *Dodecas Positionum*, ex *Repetitionibus Hebraicis*, in *utrumque Decalogi Exemplar* Ex. XX. & Devt. V. maxime in *Accentuationem* ejus *duplicem*, olim habitis, excerpta: ubi Tabulæ utriusque & convenientia & discrepantia indicatur, & in quibusdam *Celeb. Lampii* observationes Cl. I. Fasc. I. Bibl. Brem. modeste examinantur: potissimum vero *Compositæ Accentuationis Decalogicæ* origo & fundamentum, antiquitas & autoritas, singu-

singularia & dubia, Patroni & Adversarii, usus denique Philologicus & Theologicus explicantur. Adjungetur *Appendix VII. Locorum Pentateuchi Samaritani*, a Codice Hebræo Authentico male discedentis, contra *Morinum, Cappellum, Clericum & Whistonum*.

III. *Discursus Historico-Critico-Didacticus*, de singularibus Hebraica *Lingua Fatis atque Prærogativis*, summaque ejusdem necessitate & utilitate: in quo illius variæ ætates, periodi ac mutationes designabuntur; Prærogativæ, ex ejus indole sacroque usu derivandæ, adstruentur & vindicabuntur; necessitas atque utilitas, jam a me in *Fure postliminii* assertæ, exemplis hic declarabuntur, pluribusque Eruditorum Testimoniis porro comprobabuntur.

IV. *Conspectus potiorum Veteris Testamenti Aphorismorum Criticorum*, juxta ordinem Collegii Critici, in Hexade Collegiorum a me delineati, formatorum: ut & *Prænotiones* necessariæ de ipso Canone Hebraico, Fundamentali ejus Lingua, Styli Biblici natura, Versionum meliorum origine, autoritate, veterum eruditarum usu & abusu, hodiernarum potiorum nimio ac justo pretio, enumerentur; & *Organa Critica*, tam interna, quam externa in sensu quorundam Scripturæ Locorum investigando exercentur; & *Principia Pseudo-Criticorum* primaria, allatis oraculorum perverse expositorum speciminibus refutantur; & *Merita* tandem *Gniso-Criticorum*, nonnullis etiam exemplis in medium prolatis, synoptice illustrentur.

V. *Padagogium Lingua Hebraica sufficiens*, per XII. *Progymnasmata*, & ad ipsum *sanctioris Idiomatis Templum*, & ad *diversa ejus Atria* manuducens. Monstrabuntur autem N. *Progymnasmata VI. Essentialia*, & J. etiam VI. *Accidentalibus*. N. Inter *Essentialia* est I. *Protheoria Elementorum Fundamentalibus*, quæ totum Lingua accuratius cognoscendæ Artificium docet dependere 1.) a bene observato discrimine & genio Consonantium Literarum, & Gutturalium & Quiescentium, tam Radicalium, quam servilium: 2.) a natura Vocalium magnarum ac parvarum, & vicariæ earum, Schevatis, & hinc derivanda Syllabarum constitutione justa atque mora: 3.) Toni sede ordinaria atque extraordinaria: & 4.) Mutatione punctorum regulari, ex hisce Principiis perscipienter colligenda. II. *Modulus Paradigmaticus*, qui variam nominum, pronominum, verborum & particularum, separatarum atque inseparabilium formam regularem breviter tradit; cum anomala pleraque ad suum reduci que-



ci queant ordinem, ductu Fundamentorum Elementarium. III. *Isagoge Analytica*, quæ faciliorem Ruthæ Libellum Historicum exponere & resolvere doceat exactissime, ad calculos fundamentales pariter atque paradigmaticos omnia revocando, & quorumvis signorum formarumque rationem accurate reddendo. IV. *Enchiridion Syntacticum & Emphasiologicum*, quod potiores contineat Idiotismos, in quibus facillima hæc Lingua, vel ab aliis, potissimum occidentalibus, Dialectis, vel a propria etiam sua analogia perpetua interdum discedat, venustosque pariat Hebraismos, in locis emphaticis obvios. V. *Tabula Accentuatoria*, quæ & profaicæ, & metricæ, & simplicis, & compositæ Accentuationis schemata atque axiomata repræsentet, & in Cap. XXII. 2. Sam. Libri, collato Psalmo XVIII. parallelo, penscilate exerceat. VI. *Exercitatio Synthetica*, quæ, ad perficienda omnia V. præcedentia Progymnasmata, ex variis Scripturæ Libellis & Capitibus, & elementa, & paradigmata, & analysin, & syntaxin, & accentuationem Hebræophilo reddat quam familiarissima, per repetitionem tractatorum absque punctis, & instituta Styli Hebraici exercitia, propriæque compositionis specimina imitantia. ב.) *Inter Extra - Essentialia* est I. *Epitome Chaldaica*, quæ Capita X. Babylonica, Danielis atque Esræ, juxta formam Grammaticam, ab Hebræa parum recedentem, exponere atque resolvere doceat. II. *Synopsis Lexicographica*, quæ in Scheda, ad instar Cubi Hutteriani disposita, Biblicas radices Hebræo - Chaldæas, inprimis vocabula rariora, ex Leusdenii compendio annotanda, cum locis suis & significatione, laterculis propriis inserat. II. *Rudimentum Poeticum*, quod & sacros V. T. Poetas, Mosen maxime & Jobum atque Davidem, quoad singularem stylum suum, cognoscat & imitetur; & modernam quoque Rhythmicam Poësin, ex Judæis atque Christianis Auctoribus evolvat, Christi que beneficia ejusmodi Carminibus celebrare discat. IV. *Prægestus Criticus*, qui Judaicam Vet. Test. Divisionem in Paraschas & Haphtaras, ordinemque Librorum 24. & Masoreticas annotationes circa voces, literas earumque figuras, vocales, & accentus, & versuum numerum in fine quorumvis Librorum, intelligere quoad symbola sua, & dijudicare instruat. V. *Specimen Dialogisticum & Epistolare*, quo pacto & puriore Lingua Hebraica, cum Judæis, de promisso ipsis Messia, ex palmariis Prophetarum Oraculis aliquis colloqui, & instituto etiam cum iisdem, hic vel ibi forsitan convertendis, commercio literario, more *Buxtorffii & Altingii*, Ebraice queat agere. VI. *Prodromus Rabinicus*, qui non modo characterem Judæo - Germanicum iis, qui inter

nos vivunt, usitatum legere tradat, sed ad ipsos etiam faciliores Rabbinos, Michlal Jophi, Kimchium, Aben Efram & Abarbanelem, sine punctis, figura literarum rotunda scribentes, & sæpius haud infeliciter Scripturam explicantes, aditum patefaciat, adjectis frequentioribus eorum signis tachygraphicis, & formulis usitatoribus.

VI. *Lucerna Critica, extraordinariis Bibliorum Hebraicorum Scriptionibus, Lectionibus, atque Annotationibus Masoreticis recens accensa:* in qua I. *diversa & Judæorum & Christianorum judicia* recensentur, & quid singula incommodi habeant, breviter enunciatur. II. *Nova Authoris sententia* indicatur IV. *Canonibus*, ubi *primus* est: singulares istæ scriptiones, lectiones atque annotationes non possunt apte ad eandem ætatem & originem referri, sed natales suos probabilissime debent 1.) *Variarum Librorum sacrorum Recensio critica*, ab Esra, Collegio magno, Doctoribus sequentibus, inprimis tempore Religionis, post Antiochum restauratæ, viventibus, nec non Magistris Tiberiensibus, forsân & aliis, institutæ: 2.) *Codicum præstantiorum, forte Palestini atque Babylonici*, magnæ alias auctoritatis, *dissensui*, Critico symbolo in bene multis Karjan & Catban dijudicando: 3.) *Receptæ loquendi pronuntiandique consuetudini* in exemplis Pentatevchi נערה Gen. 24, 14. nec non ירושלם 1. Reg. 9, 14. Esr. 4, 8. in temporibus ante & post captivitatem, ut & Danielis דארין Dan. 2, 32. &c. 4.) *Religioni* in nomine Dei יהוה alienis scribendo ac proferendo vocalibus, saltem ætate sequiori: 5.) *Verecundiæ* in vocibus, tandem usu obscœnis, cum aliis consuetudine honestioribus in legendo permutandis: 6.) *Librariorum* erroribus, codices mendose exhibentibus, & nunc voces, nunc literas vel bis, vel plane non scribentibus, vel transponentibus, vel cum similibus permurantibus: & tandem 7.) *Cabbalisticis symbolis, monitisque mysticis, & criticis notis*, in Literis majusculis & minusculis, suspensis, inverlis, vocibus superne punctatis, locis Piska, Tikkun, Ittur aut Sebhîr habentibus &c. E. G. Lev. 13, 33. Deut. 6, 4. Deut. 29, 29. Pl. 27, 13. 1. Sam. 10, 22. 16, 2. 17. *Canon secundus*: Probe dispiciendum est, ad quam harum Classium hæc vel ista nota spectet, & quo fundamento probabili: *Can. tertius*: Ad exempla Karjan vechatban præsertim attendendum: quia non habent numerum definitum, nec facile determinandum; multa, quæ non sunt, inter ea in codicibus quibusdam leguntur; & jam Keri, jam Ceribh, pro antiquiorum Translationum suffragio & contextus serie præferendum est. *Can. quartus*: Omnia isthæc extraordinaria, atque anomala, & singularia, neque integritatem codicum omni-

omnium, vel Scriptura ipsius ac totius, neque Sensus certitudinem infringunt aut enervant. III. Peculiaris opinio Meritissimi B. Abbatis Hilleri, sub modestum, convictioni tamen congruum vocatur examen, juxta hujus Syllogismi partes, atque ordinem, nostram hypothesein indicatam confirmaturum: Quodcunque systema, 1. nititur fundamento dubio, incommodo & falso; quasi Sopher Esdras sua manu complura descripsisset exemplaria, & primorum Amanuensium scriptionem, tam variis literarum vocumque permutationibus, ex Θεοπνευσια alterasset, omnesque variationes istæ symbolicae, alia dein ætate a Masoretis aut Viris Synagogæ Magnæ sic excogitatae, ad eundem ubique sensum concurrerent: 2. Karjan & Cetibhan modo tractaturum, male huc trahit alias notas criticas eo non spectantes e. g. alphabetum literarum, insolita figura exaratarum, vocumque punctatarum; vel saltem minus recte omittit alias annotationes, magis momentosas & expositione dignas, Piska, Tikkun, Ittur Sopherim & Sebbirin. 3. Regulas ad istam hypothesein salvandam effingit novas longe plurimas, nullam sæpe speciem veritatis habentes, & tum ex ipsis locis varie affectis, tum certe ex Judaica antiquitate merito refutandas. 4. Finem suum primarium, scilicet integritatem Sacri codicis Hebræi, contra Cappellum, Vossium, Waltonum & asseclas eorum vindicandam, hac sua sententia methodoque coacta adeo non assequitur, ut eandem ipsummet potius (dum supra centenas lectiones novas variantes, voces recens inventas & vocalibus inusitatis vestitas, in primis ex literis majusculis & minusculis & suspensis, & punctis extraordinariis derivatas, nec in ullo codice aut antiquo Scripto reperiendas, in gratiam suæ imaginariæ hypotheseos recens excogitavit) inflicto vulnere novo iterum graviter sauciet: 5. in aliis denique, utramque etiam lectionem, & textualem & marginalem, ut genuinam agnoscentibus, nec tamen suam sententiam tam ingeniosa regularum atque exemplorum farragine exornantibus, Polano, Broughtono, Ainswortho, Wasmuthoque jam ab aliis rejectum atque refutatum fuit: illud systema 1. recte censetur lubricum, 2. imperfectum, nunc abundans, nunc deficiens, 3. minus cautum, & per justas sequelas 4. periculosum, & non nisi inconsulto zelo ac pietismo critico, (quasi divino afflatu aliquo inventum esset) ad tertium usque cælum efferendum, ex judicio Wagenseilii, Leibnitii, Heideggeri, Schudrii, Starckii, aliorumque ejus Patronorum: imo potius 5. neque recens effictum, neque dubiis solvendis idoneum, criticaeque indagini solidæ sufficiens, juxta viros mea laude superiores, Pfaffium, Wolfium.

*Carpzoviū. Atqui hoc &c. Ergo: Quemadmodum vero sacram Celeb. viri, mihiq<sup>3</sup> amicissimi, & suo me etiam Hierophytico destinatione ante B. obitum donantis, memoriam veneror, reliquosque ejus Libros, inprimis Onomasticum Biblicum, toto pectore exosculor, atque ipsum hoc illius Arcanum Kethib & Keri (a quo me alienum esse modo rationibus ostendi) omni laude atque fructu carere neutiquam arbitror: ita pro aqua Critici Senatus libertate, neque manes viri Beati turbabuntur, neque alii in sinistram partem interpretabuntur, quod ab istiusmodi Hypothesi, tantis laborante difficultatibus atque incommodis, justam secessionem facere, post alios in genere quadam contra eam monentes, ego primus publice in Lucerna hac Critica aggressurus sim, omnesque dispositos ante istos quinque medios terminos pluribus publice expositurus, Deo annuente & occasione Bibliopolarum favente. Meam ipsius vero sententiam IV. ipsis potioribus Scriptionibus, Lectionibus atque Annotationibus Masoreticis in classes, antea partem memoratas, digestis confirmaturus, liberæque aliorum Censuræ publicæ ac scrutinio ulteriori subiecturus ero, & solícite una curaturus, ne quid Authentici Textus integritati decedat; ubi mea etiam varia asserta adstructurus ero ex optimis Criticis, Buxtorffis, Cappello, Hottingero, Amama, Walton, Leusdenio, Heideggero, Vitringa, Clerico, Simonio, Glassio, Calovio, Pfeiffero, Reimanno, Cellario, Klemmio, Pfaffio, Michaële, Wolffio, Carpzovioque.*

VII. *Synthetica praxis Hebraica, regulis, exemplis, atque subsidiis facilius reddita.* In hac I. collaudabit Methodum Analyticam atque Syntheticam, in linguarum studio universo conjungendam nexu indivulso; maxime autem vulgo neglectarum Compositionum Ebraicarum necessitatem atque utilitatem, tum rationibus confirmabit, tum quibusdam huc spectantibus, Geieri, Buxtorffii, Pfeifferi atque Starckii testimoniis stabiliet. II. subministrabit ob universalem Exemplorum istiusmodi defectum, XXX. Exercitia Hebraici styli, & pericula Imitationum Phraseologiae scripturariae: in quibus tum quaedam Pentatevchi, Prophetarum & Hagiographorum capita, profaica imitatione, & accentuatione plerumque adjecta, consequetur; tum etiam carmina nonnulla Davidis, Jobi, & Salomonis, stylo biblico Poëtico, & metrica accentuatione adhibita, eadem exprimet sequela; tum etiam Rhythmica quaedam adjiciet exempla; nec non Epistolica nonnulla atque Colloquia subjunget. Porro III. ut expeditam Tironibus istam imitandi viam sistat, Collectanea Hebraica Phraseologica, juxta Titulos Latinos ordine alphabetico digesta addet, ad exemplum Florilegii Hebraici a Joh. Buxtorffio Fil. editi 1648. & instar Speciminis

speciminis Phraeologiae V. T. Hebraicae Joh. Buxtorfii 1717. Francofurti editi, nec non ad modum Starckii Ebraismorum Etymologicorum Lips. 1709. ut Pfeifferi ac Schudtii desiderium non memorem.

II. *Phaenomena Accentuationis Hebraicae distinctius explicata*, & ad XL. singularia Scripturae Loca dilucide applicata, in X. Specialibus vero a Cel. Clerici negligentia & parhermenia studiose vindicata. Ubi I. refutabuntur, qui usum Accentuationis vel Musicum solum esse ajunt, vel Distinctivum solum, atque ita variis dubiis sese extricare nesciunt. II. Quadruplex, & *Grammaticus*, & *Musicus*, & *Hermeneuticus*, & *Rhetoricus* adstruetur, & selectis ex omni Librorum sacrorum genere XL. Locis, ipsa praxi, quoad veritatem & utilitatem suam, plenius declarabitur, & praesertim *Accentuatio extraordinaria*, vel *emphatica* & *affectuosa*, ex quibusdam demonstrabitur. Tandem III. *Decuria Exemplorum*, ex recentioribus Clerici, (qui se nullam Accentuum habuisse rationem profiteretur) egregiis aliis commentariis depromenda, faciet planum, quam licentiosa & infelix sit Accentuationis ignarorum hostium Scripturae explicatio, hoc si vilis habeant adminiculum.

IX. *Pugna Versuum Orientis atque occidentis potiorum, critice composita*: in qua XXV. *dubia Vet. Test. oracula*, ex Metaphraeseon, tum Chaldaicae, Graecae & Latinae, ut meliorum antiquarum; tum Judaeo-Germanicae, Belgicae, Anglicae, Junianae atque Schmidianae, ut accuratiorum modernarum collatione, cum Textu Originali, & nervosa nostrate Lutherana concise instituta, nec tamen aliis quoque neglectis, forte hic ibi cum iis comparandis, auspiciato enodantur, quoad incertas suas voces, phrasas, atque in hac vel illa translatione notatas Emphases, ut, si nec reliqua excludantur media critica, eo clarius elucescat *Translationum utilitas* varia, in exegeti curatiore.

X. *Christognosia Antiquaria, sperandam Judaeorum Conversionem magnam promotura*: in qua I. istius Conversionis non modo *probabilitas* & *facilitas*, ex parte Dei promittentis, sed & eandem per media commoda *adjuvandi necessitas*, ex parte hominum, asseratur. II. *Cognitio Messiae* in Vet. Test. *dictis* clarioribus investigetur, & Judaeis proponatur, propter communem Antiquitatis ipsorum consensum: dum & vera istius *Kabbala* semper etiam ista loca, uti nostrum Nov. Test. ad Christum applicuit, & *Targumim* antiqua ad regem Messiam pari ratione, uti nos in illis respiciunt, & plurima *Rabbinorum* plerorumque & *Talmudistarum* loca, eundem, quoad characteres suos primarios &

scripturarios, describunt ac pollicentur *Messiam*, quem Christiani in suo Jesu Nazareno venerantur. Accedet *judicium de pietate & impietate Exegetica Hug. Grotii*, qui pleraque V. T. oracula de Christo, a nostris literaliter accepta, ad eum sensu tantum mystico, sed a Deo tamen quam maxime etiam intento, in notis suis applicat: ubi & ex quibusdam probabitur locis, mentem ejus non semper penetrasse *B. Calovium*.

## II. Tractatuli X. alii, ex *Miscellaneous* accuratius pertexendi, & pro officii gerendi ratione, ac *Bibliopolarum* arbitrio olim vulgandi.

I. **C**ommentatio Philologico-Critico - Exegetica in Psalmum XVIII. collato 2. Sam. C. XXII. in qua 1. *Literalis sensus* investigatur ope *αναλυσεως* Logico - Accentuatoriæ, & Etymologico - Syntacticæ: 2. *Collatio* instituitur critica *versionum* atque *commentationum* nobiliorum: 3. *Resolutio* accuratior *Exegetica* subjungitur egregiarum 4. *harum Questionum*: α. Utrum Psalmus hic de Christo agat *literaliter*, an vero sensu mystico ad eum spectet? β. Cur *his* legatur scriptum Carmen hoc Evcharisticum, & duplici quidem, cum profaica, tum metrica Accentuatione propositum, quisve Textus alteri interdum videatur præferendus? γ. Quanam sit *vera Causa tot variationum*, in Psalmi hujus & hemistichiis, & vocibus, & literis, & punctis, & accentibus? Num acu eandem tetigerint *Cappellus, Abarbanel, Buxtorffius, Geierus, Hillerus*, alii? δ. Quæ commata, voces, accentus in hoc cantico serupulum interpreti adhuc movere queant, *novaque* videantur *illustratione* donanda? ε. Quem *usum* singularem *Critico* polliceri possit, in arte, & *Grammatica*, ob *ισοδυναμιας* rationem, & *Accentuatoria*, propter duplices eidem Textui subjectos & profaicos & metricos accentus, & *Masoretica Κριση*, ob *Karjan & Cetibhan* in alterutra scriptione vel præsentiam, vel absentiam, vel prærogativam; tentanda accuratior, adhuc neglecta, *συγκρισις* utriusque paralleli loci? ζ. Quomodo versus plerique ac conceptus Scriptoris sacri ad Christianam *ασκησιμ* nos debeant extimulare, juxta exemplum *Cel. Geieri* atque *Frischii*.

II. *Reliquia Masora sepulta*: h. e. Tractatus מסכת סופרים Talmudicis voluminibus adjectus, & de Scribis Librorum sacrorum, eorumque

que objecto, & officio agens: qui I. ob materiae suae praestantiam, integer mea *versione* latina adjecta comparebit in orbe literario, vice prima. II. Adjunctas habebit, a me latine versas *R. Elia Levita Praefationes* suae *Maforet hammaforet*, quam olim totam transferre volebam, sed, cum opus ipsum in *Buxtorffii Tiberiade*, maxime P. II. jam versum, quoad rem, & potiora momenta, conspicerem, manu retracta iterum deferui. III. *Notis criticis*, utrique operi subjectis, *Maforeticorum Bibliorum nostrorum* exhibebit ordinem, divisionem, scriptionem accuratam, *Lectiones variantes*, *Lectio- nem Legis* ejusque praestantiam, & preces ante eam more antiquo dictas. IV. Allegabit quoque Auctores, ex isto Tractatu, XXI. Capit. constante, testimonia saepenumero producentes, *Schickardum*, *Buxtorffium*, *Morinum*, *Hottingerum*, *Voisnium*, *Leusdenium*, *Wagenseilium*, *Wolffium*.

III. *Sagacitas Rabbinica*, ex probabili *Abarbanelis Crisi*, in *XV. controversis Quaestionibus Exegeticis* demonstrata: ubi I. Excellentissimi hujus *Rabbini Characterem* delineabit paucis, & ratione prerogativarum, & ratione vitiorum ejus. II. *Specimina Christianorum*, ex diversis ejus in *Pentatevchum*, *Prophetas priores* atque *posteriores* conscriptis commentariis, non paucas *Dissertationes* vertentium allegabit, scilicet, *Buxtorffii*, *F. Lud. Compiegne de Veil*, *Gentii*, *Buddei*, *Meyeri*, *Schrammii*, *Rendtorffii*, *L' Emperevrii*, *Schnellii*, *Carpzovii*, *Francisci ab Husen*, *Gebhardi*, *Pfeifferi*, *Palmerooti*, *Sprecheri*, *Scherzeri*, *Abichtii*, *Maji*. III. Juxta laudabile institutum clarissimorum horum virorum, *XV. etiam Quaestiones selectas*, ex triplici ejus primario opere hermenevtico, partem *versione*, partem *sententiae definitione* commendabit, & alias plures *Pericopas*, in Auctore hoc *versione dignas*, indicabit.

IV. *Inquisitio Critica in Poësin Hebraicam*, tum *veterem*, *sententiosam*, tum *rhythmicam* recentiorem: In hac I. recenset diversas *de Poësi Veterum* sententias conjecturales. II. *Intolerabilem Meibomii*, qui singulari *Metromania* & auri fame instigatus, universam *V. T. Scripturam* metricè conscriptam asseruit, sed mire nunc corruptam, dum ad *revelatas* sibi *Poëticae divinae* leges reformetur. III. *Improbabilem Clerici & audaculam*, quae *Rhythmum ομοιοτελευτον* statuens, ut is vel *invitus* appareat, mirabiliter quoque & praelicenter *syllabas vocesque* integras addit, decerpit varieque transmutat. IV. *Verisimilem & modestam Cel. Carpzovii*, quae ob *carminum musicaeque indolem*, aliquod admittit *metrum*, certas *melodias canticorum*, nec *obscura scansionis determinatae* vestigia,

vestigia, sed omnia hæc hodie adhuc incognita, homoeotelevta vero interdum fortuito subnascentia; ut rectius in stylo Laconico, figurato ac sententioso a nobis quaratur ejus ratio. V. Hanc *viam tutissimam* ipse etiam secuturus, specimina quædam, Canticum Mosis Ex. 15. Deut. 32. Pl. 7. 14. 16. 22. 34. 53. 68. 103. 105. 124. 145. 150. Jobi c. 40. & 41. Prov. c. 30. & 31. Chabak. c. 3. ad cognoscendam styli Poëtici rationem applicabit; & ad imitationem eorundem, similibus IV. *Carminibus* Christi Nativitatem, Passionem, Resurrectionem atque Ascensionem celebrabit. VI. *Rhythmicam Poësin hodiernam*, quoad suam originem, divisionem, culturam & exempla, tam Judæorum, quam Christianorum considerabit & 6. *propria adjiciet experimenta metrica*, Mysterium SS. Trinitatis, Providentiam Dei, & Angelorum custodiam prædicantia, & 3. Orationes continentia, pro Remissione peccatorum, Precepcionem matutinam, & vespertinam.

V. *Opera pretium Talmudicum*; X. *Locis ex variis Tractatibus Talmudis recens conversis*, ejus usum in Philologia & Hermenevtica Sacra comprobaturum. Accedent V. *specimina mutui consensus Rabbinici Talmudis*, & *Corani Muhammedani*, in fabellis quibusdam adstruendis.

VI. *Chiragogia ad studium Rabbinicum, per illustratum Obadia Vaticinium*: in quo 1. *Textum Hebraicum* loco fundamenti ponet, accurate ex analysi grammatica, accentuatoria, atque Maforæ annotationibus evolutum. 2. *Translationem* Jonathanis, quam una cum Textu Hebræo sæpius citant Rabbinæ, percurreret, & quam varium hic usum præstet, observabit. 3. Ipsos celebriores *Rabbinos V.* in medium producet: *α.* faciliorem, historicum *Aben-Esram*, literalem sensum aperientem, quem methodi causa punctis insigniet, ad promptiorem in sequentibus progressum. *β.* leviolem, grammaticum, *Kimchium*, antiquis præluentem Grammaticis, ex quo voces Prophetæ difficiliore varie intelligentur. *γ.* commodum hujus ipsius epitomatozem, *Salomonem ben Melech*, nobiliter in suo *Michlal jophi* ad sensum verborum totius Scripturæ manu ducentem, quem hic versione latina donabit, prima vice, una cum Abendanæ spicilegio. *γ.* obscuriorem, Talmudicum, *Raschium*, qui stylo difficili, conciso Talmudicisque allusionibus referto, modo dictis postpondendus est. *ε.* eximium Exegetam Judæicum, *Abarbanelem*, qui omnes hujus Prophetiæ articulos (si ab eo discedas, quod *Christianos tanquam Edom* pessime tractet) erudita commenta-



mentatione explicavit. 4. Horum dabit *versiones*, cum aliis *Pontaci*, *Crocii*, *Merceri*, *Leusdenii*, *Raithii*, *Breithauptii*, *Pfeifferi*, *Majique* (quorum aliqui illorum quosdam iis maclarunt) libere collatas. 5. cum *parallelo* maxime loco *Fer. 49, a v. 7. usque ad 23.* eorundem Rabbino- rum notas comparabit, nec non cum *aliis V. Test. vaticiniis*, contra E- domum hic ibi prolatis. 6. *Rabbinica Literatura usum* in exegesi eru- dita comprobabit in *Questionibus* 7. sequentibus: α. Quis *Obadias* iste fuerit? utrum in Achabi domo vivens, ex mente Rabbino- rum & Tal- mudistarum? an vero alius vel tempore Achasi juxta Vitringam, vel Jeremiae tempore secundum Tarnovium vivens? vel an prorsus ignore- tur? β. Quis *nomine Edom* intelligatur hic? Utrum pagani, Judæis olim, & dein Christianis adversantes? An Christiani, Judæos in variis exiliis affligentes? Num ipsi quoque Judæi, Christum rejicientes? & quotupliciter nomina propria, inprimis Edom quoque, in Scriptura su- mantur? γ. *Quo tempore impleta* dici possit hæc Prophetia? vel an ad- huc implenda, ex *Abarbanelis* judicio, ut Judæi in tertia Liberatione e suo exilio, perfectissima illa, per Messiam expectandum præstanda, populis omnibus reliquis dominaturi, tertiumque templum Hierosolymis reædificaturi sint? δ. An *v. 1. SS. Trinitas* notetur? ε. Quomodo *v. 7.* intelligendus? ζ. Quæ fuerit *sapientia Edomi*? η. Qui *Salvatores* in monte Zion? θ. Num *ספרר Hispanos צרפת Gallos כנענים Germanos* notent? An hic *Judeis* fidendum sit? vel *Hardtii* novæ sententiæ? vel *Hillero*, propria in appellativa, violato *canone critico*, convertenti?

VII. *Parascha Gen. XI, 1-9. Polyglottos Critica, Theoretico-Syn- thetica*: in qua I. *Textus Authenticus* exhibetur, cum omni suo appa- ratu, Vocalibus, Accentibus atque Masora, nec non ex eo transsumtus quoque Samaritanus, omnibus istis destitutus. II. Originalis Perico- pæ istius *Translationes ectypæ*, versibus singulis subjectæ, ut α. *Versiones præcipue Orientales*, Chaldaicæ, Onkelosi, Jonathanis, Hierosolymita- na, Syriaca, Samaritana atque Arabica; & β. *occidentales etiam potio- res*, Græcæ 70<sup>o</sup> viralis, Latinæ, Vulgata, Tremellii, Schmidii, Gallica, Hispanica, Anglica & Belgica, Germanicæ, Lutheri, Piscatoris, Ulen- bergii, Judæorum Amstelodamensium, & nova Berlenburgensis, repræ- sentantur. III. *Symphonia grammatica & lexicographica* omnium istarum Linguarum OO. propinqua cognatione ab Ebræa derivandarum, harmo- nice

nice adducitur, ad conferendas critice istas OO. Linguas. IV. *Uſus ἀρμονειας* istius etiam quoad potiores Occidentales Linguas facilis ostenditur. V. *Questiones palmaria*, ad Locum *Gen. XI.* referendæ, pertractantur, de Lingua prima & una, de Linguarum confusione, ejusque modo, & derivanda hinc aliarum Linguarum origine, modo ac numero & harmonia: quæ in utramq; partem expenduntur, *Hardtio* una exploſo. VI. *Christologia* quoque *multilinguis* adjungitur, *Servatorem Linguis potioribus Orientis ac Occidentis* prædicatura e. g. 1. in *Hebræa* Lingua, quod hæc sit & *primæva*, in qua de Christo auditum sit Protevangelium, & una, quæ post confusionem manserit integra, & emphatica Messiaë nomina, atque agentia de eo oracula nobis tradiderit. Porro 2. quod *Græca* olim *comuniſſima* exhibitum Messiam toti mundo annuſciaverit per Evangelistas & Apostolos, qui tamen ad communem Servatorem omnes gentes adducturi, charismate Linguarum omnium a Spiritu S. donati sunt. Quod 3. *Babylonica vel Chaldaea* magnam Ecclesie induxerit confusionem, in populi Judaici captivitate: ipse tamen Deus in ea per Danielem singularia sua miracula, & per Esram populi ac templi restorationem nobis significaverit, & sub eo venturum prædixerit Messiam. 4. *Carmen Græcum* exponat *Verſionis Græcæ beneficium*, qua Deus Gentibus, mox etiam plene vocandis, in manus suum tradiderit verbum, spemque promissi & a Judæis ubique aliis propositi Messiaë, omnibus familiarem fecerit. 5. In *Dialecto Samaritana* docebitur: Homines plerosque Samariae incolis esse similes, qui non puro cultu Deum per Christum venerari ament, sed suum unumquemque sibi electum Deum proprium una honorare velle juxta 2. Reg. 17. 6. *Latinum adstruat metrum*, quod Babelicam ædificantes turrim Deo obniti voluerint, & nomen suum æternitati consecrate, non habita Christi, apud Semi posteros benevole præsentis, ratione, ut iuxta *γλωττοσυγχυσεως* pœna sint affecti. 7. *Syriaca Dialectus* evolvat tres Linguas, quibus cruci Christi inscripsit Pilatus: Jesus Nazarenus Rex Judæorum! ut scilicet universalis mundi salus Deo providente sic innotesceret & suæ genti, quæ utebatur tunc hebraica populari, i. e. Syra Hierosolymitana, & Græcis ac Latinis, qui orbis totius tum erant Domini. 8. *Rabbinico-Talmudica* describat *miseriam Judaica* nationis, quæ jam post Jesum rejectum suæ ignara veræ Legis & Scripturæ mentis, traditionibus inhiet, vanaque spe se lactet futuræ per venturum adhuc Messiam suum salutis omnimodæ. 9. *Arabica* docebit: novam confusionem Babelicam pœna Dei, Chri-

Christianis negligentioribus immiffam fuiffe regno *Turcarum*, & *Religione Mahomedis*, fe longe lateque fuo *Corano* diffundentis, & gloriam *Christi* mire piffundantis. 10. *Aethiopica*, *Abyffinorum*, in *Africa* nomen *Christi* dantium, exponat *fidem ac confeffionem*, cum fere tota illa terra pars reliqua aut *Muhammedana* aut *paganæ* fuperftitioni adhærefcat. 11. *Rhythmicum Ebraum canticum* ex *Jes. 13.* & *Apoc. 14.* & 18. *Ecclefia jubulum* continebit, quod *Deus* *Babyloni* myfticæ ex parte ruinam fatalem attulerit, *Christo*que regnum paraverit univerfale, cujus cives eum colant una lingua, mente ac fide. Tandem & 12. *Carmen Germanicum* delineabit *Veram Christi Zionem*, ab omnibus *Babelis* infultibus in inexpugnabilem, quod *Christo* ut petrae inædificata, in omnibus linguis ac nationibus fuos habeat confeffores, & *Evangelium*, in omnes orbis *Linguas* translati, & ubivis præconio annunciati, nutrimento fufitentetur, & sub *Christi* fignis militans, ex omnibus fuis hoftibus aliquando triumphum agere poffit. VII. *Adjiciet 3. Orationes*, coram *Illuftribus Stipendii noftri* *Vifitatoribus* A. 1725. ex memoria recitatas, *Samaritanam*, *Rabbinico-Talmudicam*, atque *Arabicam*.

*IIX. Methodologia Hebraica, Lingua S. Doctores, eorumque Methodum* recensens: ubi I. *Notitia* tradetur variorum *Ebraicæ Lingua Profefforum*, tum in *Judaicis* olim, tum in *Christianis* *Academiis* recentioribus eandem docentium, quorum indicabit *characteres*, *Libros* ac *merita*, *Ebraicæ* *Literaturæ* terminos amplificantia. II. *Methodos* enarrabit *diverfas*, pro *diverfa* *ftudii* *Hebraici* apud *Judæos* pariter ac *Christianos* viciffitudine notandas: e.g. inter recentiores, *Kimchianam*, *Reuchlinianam*, *Buxtorffianam*, *Cappellianam*, *Schickardianam*, *Wasmuthianam*, *Raadtianam*, *Altingianam*, *Hardtianam*, *Guffetianam*, *Danzianam*, *Hillerianam*, *Schudtianam*, *Neumannianam*, *Clericanam*, *Mafclefianam*, aliasque complures eorum, qui vel *grammaticis*, vel *lexicis*, vel *accentuationibus*, vel *observationibus* *miscellis* *linguam* *sacræ* *lucem* *foenerari* voluerunt. III. *Deperdita* olim, & adhuc hodie *defiderata* in *re* *literata* *Hebraica* breviter indicabit: & IV. tandem *Furgium Criticum Adonistarum & Fehovistarum*, ex *Fullero* & *Amama*, *Buxtorffio* & *Cappello*, *Drufio* & *Hillero*, *Leusdenio* ac *Schudtio* *aphoriftice* repræfentatum, criticaque *libertate* *dijudicatum* *annectet*.

*IX. Janua Alcorani Arabici, Turcico-Muhammedani*, recens *patrefacta*: in qua I. *Synopticam* *Lingua* *Arabicæ* *formam* *grammaticam* *dabit*, *Ebrææ* *harmonicam*. H. *Suras* *Corani* 1. *Initii*. 12. *Joſephi* 14. Abra-

Abrahami. 61. ordinis. 62. conventus. 63. Impiorum. 109. Infidelium. 110. Auxilii. 112. Salutis. 114. Hominum, ex toto ejus Pseudocanone seliget, & ad resolutionem firmandam, & ad genium Linguae cognoscendum, & ad mendacia Libri falsi introspectenda: ut quis dein hisce præparatus capitibus, cursoria lectione, totam Libri per se non adeo magni *μαθησολογια*, brevi tempore, in originali sua lingua elegantiori evolvere possit. III. Usus Arabicae Dialecti biblicæ in X. Jobais oraculis comprobabit. IV. Presentem Turcicæ Eruditionis statum designabit, quæ jam per Typographæa, novaque cum cultioribus populis commercia majora capit incrementa: & una Problemata II. resolvet: Num Mahumed sit Antichristus ille magnus, eique potissimum competant characteres ejus biblici? An & quando speranda sit Turcarum ac religionis Mahomedanæ vel eversio, vel conversio ad Christum?

X. *Vannus Pseudo-Critica Whistoniana triumphus de restituendo codice Hebræo V. T. a Judæis Sec. II. corrupto*: ubi I. *συνοψις* compendiarum falsissimarum ejus Hypothesium præmittitur. II. Ad generalem earundem refutationem, probatur: 1. nihil prorsus novi Whistonum, ob Arianismi labem loco motum, heic attulisse, quod non jam ante ipsum asseruerit Pezronius, Cappellus, Grotius, Vossius, Morinus, aliique Pseudo-critici, quoad rem idem cum eo sentientes, ut jam in iisdem refutatus censi possit: 2. quoad methodum vero mathematicam, totamque systematis perniciosissimi compagem, cum loco Propositionum ac Præmissarum mera afferat petulantis ingenii fragmenta, nunquam demonstranda, eum (etsi aliud ajat) non alium habuisse scopum; quam ut Libros V. ac N. Testamenti maxime corruptos, adeoque fide indignos esse ostenderet, & sic Deismi vel Atheismi semina indirecte spargeret. III. Speciale Whistoni refutabitur argumentum, a locis Piskatis desumptum, ex quibus universalem Judæorum corruptionem fuisse possibilem arguit. Ex inductione igitur omnium 25. V. T. Locorum, Piska habentium, monstrabitur: **NPDB** neque hiatum seu lacunam & defectum in S. textu notare, neque solam legendi cessationem, vel canendi, ob interstitium & spatium vacuum; sed una cum ista pausa, requirere sua significatione, mentis attentionem ad loca ista, primum elliptica visa, legitime applicandam: cum loca ista omnia designent *intermedium quid contingens* notabile, vel actionem quandam, vel colloquium aliquod, vel revelationem quoque Dei expectatam: id quod eorum inductione ac resolutione probabit.

Exodium,

*Exodium.*

**A**Dhuc semel mihi compellendus es, *Bibliophile ac Philebræ Anagnosta!* Dixi sententiam, antequam Tibi huncce *Catalogum* propinarem legendum; sed ita dixi, ut ejus *editionem* modo defenderem, & qualiacunque promissa hæc scripta, seriam voluntatem meam, non Utopiæ modo olim, aut aliis mundi incolis, sed vere, ansâ oblata, publico divulgaturam esse edisserterem. Jam, posteaquam forte oculis Tuis dignatus es hanc variorum Libellorum indicaturam & pollicitationem: de ipsius *Catalogi* hujus *ratione rei que natura* accipe pauca. Facile pervideris ex prima & perfunctoria perlezione, eo collineare rudius ducta isthæc *lineamenta* omnia, ut patentissima omnis *Philologia, Criticaque & Hermenevticæ sacra latifundia*, quoad quosdam modos atque articulos suos forte *sitibunda* humectentur ex nonnullis, licet exilibus, meis etiam fonticulis, atque irrigentur. Ita ex.gr. existimo, tractatulos quosdam ipsam efflagitare *necessitatem*, suo modo, nunc *absolutam*, nunc *hypotheticam*. Non habemus *praxin Hebraicæ Linguae syntheticam*, qualis alias in omnibus fere linguis industria comode addiscendis suppetit, & qualem numero VII. P. N. strictim designavi. At vero in causa est hæc ipsa *defectio*, cur ipsa Lingua sacra vel minus accurate, vel minus plene, vel saltem minus comode addiscatur. Sic pleniorum etiam *Grammaticam* Hebraicam, & *essentialia & extressentialia* Linguae sanctæ *progymnasmata* pertractantem, in rerum *desideratarum* numero censeo collocandam. Saltem inter 40. illas, quas possideo ipse, & plures alias, quas recensuit *Cel. Wolffius*, ista reperire non potui, quæ hic enarroy, numero V. P. N. in *Pedagogio Linguae Hebraicæ sufficiente*: quod non vulgarem modo atque elementarem, sed accuratiorum quoque, & criticam quidem, Dialecti biblicæ cognitionem ingenerare aptum sit Hebræophilorum animis. Pari ratione plu-

plures, credo, mecum desideraverint *Lucernam criticam* N. VI. P. N. ad cognoscendas, sed & dignoscendas, Bibliorum Hebraicorum variantes & scriptiones, & lectiones, aliasque observationes Masoreticas, idoneam faciem rudioribus præferentem. Fateor ipse meo sapiens exemplo, profiteor etiam, aliorum justas jungens *querelas*: ignorasse nos olim, in *communi* illius Linguae Studio: quid sibi velint insolitæ literarum picturæ, quid vocales & accentus spectantes abbreviaturæ, quid signa ׀ & ׀ obvia, quid Piska non raro occurrens? &c. *Imperfecta* erant, quæ nec habebantur, critica compendia, nec satis commendabilia nonnulla, quæ multum observabantur, recens condita quorundam systemata: ut profecto nullus dubitem, me operæ pretium facturum, si *Hillerum* nostrum, *nonnihil* hic præstantem in suo Arcano, aliosque in quibusdam perficiens ac supplens, indicatis stare promissis, & Bibliorum sequens ordinem, omnium istarum, quæcunque tandem sint, *notarum criticarum rationes* afferrem *probabiliores*, *indicesque* subministrarem facilius usurpandos. Quod porro ad *Accentuationis Phenomena* pertinet, a plurimis certe solvi ea nesciunt, qui tamen plerumque (si aliquo in pretio eam habeant) ad *merum* ejusdem *usum distinctivum*, sed haud ubique satisficientem, sua referunt omnia. Libellum igitur P. N. Num. IIX. positum, frustraneam haud expectare operam, mihi persuadeo. Refero ad eandem classem, n. IV. P. N. indicatum *conspectum aphorismorum V. T. Criticorum*. Compertum habent eruditi, *plures* quidem materias tractasse criticas, sed, vel *partem* tantum earum evolvisse, vel, quasi *aliud agendo*, & Pseudocriticis sese opponendo, nonnullas illustrasse: in *disciplina* autem *integra* justam formam, ante *B. Pfeifferum* 1688. ex nostris quidem fudisse neminem *Criticam artem*, nec in *systema* plenius, alium ante *Cel. Carpzovium* 1728. *criticam excellentissimam* edentem, longe *Dignissimum D. Pfeifferi* successorem: uti & *Criticam*

N. T.

*N. T. primus doctissime concinnavit ante 4. annos Meritissimus nostræ Tabingæ Professor Klemmius. Ulterius non sine fructu fore spero Reliquias Masoræ sepultæ P. 3. n. II. denunciatas, cum Masoram ipsam, aliqua sui parte venerabilem, aliqua non indignam cognitione, aliqua etiam, licet curiosam, at haud prorsus inutilem, multum sint illustraturæ. Quod Chiragogiam attinet Rabbinicam, n. VI. P. 3. indice digito ostensam, arbitror; multum sæpius impediri Hebraophilos, suam Linguæ Hebraicæ cognitionem magis perfecturos, etiam Rabbinicis commentationibus degustatis: quando brevia specimina iis non suppetunt impressa, cum paucorum sit, vel ipsos pretio cariores hosce libros sibi comparare, vel in ipsum quoque Oceanum Rabbinicum diutius enavigandum se totos immittere. Quæ vero olim in hoc genere ab aliis divulgata sunt, tum rariora hodie sunt, & in occulto latentia, tum & imperfectiora, unam modo fenestriculam spatiosissimi istius ædificii commode aperientia, tum difficiliora quoque, ab opere isthoc laborioso, conceptas vulgo & veras & imaginarias molestias levi brachio haud abstergentia: ut non Isthmum frustraneo conatu perfossura videatur recens contexta isthæc χαραγωγία. Simile esto iudicium de Parascha Polyglotto N. VII. P. 3. delineata, cujus utraque pars tam theoretica, quam practica, usu se suo atque exemplo raro non paucis forte commendaverit. Quod spectat P. 8. N. X. propositam strictim Christognostiam Antiquariam, privatæ illam pietati consigno, forsan & aliorum utilitati. Cognitæ in vulgus sunt plurimæ Judæos ad Messiam verum convertendi via, quas & in ipso hoc scripto allegaturus sum. Hæc mihi placet methodus, suo (ut confido) fructu pro modulo occasionis sese offerentis haud defraudanda, ut sparsus Israëlitis grex, & suo maxime pabulo misere delectatus, per hoc ipsum, aliunde excellentius & illustrius redditum, ad ipsa Christianæ Religionis pascua promptius invitetur, & ad commune Christi ovile tandem*

ali-

aliquando reducatur. Novi, *Problema* esse *Spenerianam* spem istam meliorum temporum, convertendorum amplius & Paganorum, & Judæorum, & Muhammedanorum: ast & hoc scio, eo ipso, quod sit *Problema*, neminem alterius fundamentis, in Scripturæ testimoniis pro sua quidem interpretatione latentibus, præjudicare quicquam posse: dum dies decidat novissimus, vel mirabilium Dei operum suo tempore manifestandorum, diu a multis haud agnita magnificentia suam in hoc adhuc orbe illustret gloriam. Placent eapropter *Doct. Hornbeckii* verba, p. 62. sq. in *Sum. Controv.* adducta, a me in *jure Postliminii Ebr. L.* jam citata. Modo haud impari *P. ג. Num. IX.* patefactam *Januam Alcorani Arabici, Turcico-Muhammedani* his temporibus eo utiliorem pronuncio, quo serenior jam aurora, Turcis quoque, *artem Typographicam* hodie contra sacrum morem suum recipientibus, clariorem veritatis diem prænunciare videtur. Quomodo autem impressa recentius ista *Turcarum MS&eta* in nostrum convertere usum poterimus, aut literariæ reipublicæ commodum inde promittere, si ignoretur plane totius ferme orientis ac Meridiei vernacula Eruditorum Lingua Arabica? Non *opus est, reliqua* etiam attingere, & meam de *literario illo proposito* sententiam pluribus pronunciare: cum & adhuc dicta videri quibusdam possint *nimia*, quod ego in *causa propria*, affectu præpostero mentem præcipitante, *judex* esse indigno ausu præsumserim. Ast feci *indicium* rei, *judicium* non tuli, nisi *declarans*: saltem ferre id temeraria levitate, atque incorruptæ *Areopagitarum* sententiæ in sulso modo præjudicare, animo haud præcepi. Sic vero jam Te dimittere possum, *studiis atque studiosis benevolens Lector!* Deumque precor, ut suo numine propitio tum *Mecanates*, tum *Marones* Christianos excitet, atque uti omnem rem sacram, ita non minus literariam quoque illustret plurimum, & saluberrime amplificet nobile illud *Linguarum Sacrarum studium*, Dei honorem ac verbi ejus intellectum amplius propagaturum.

HEXAS OO. Colleg. Philol.



HEXAS  
ORIENTALIUM  
COLLEGIORUM  
PHILOLOGICORUM,

I. Analytici. II. Cursorii. III. Metaphrastici.  
IV. Polyglotti. V. Rabbinici. VI. Critici.

in Illustri Stipendio Theologico,  
tum *Ducalis Consistorii* jussu ac permisso,  
tum & præsciis ac permittentibus *Dominis Superat-*  
*tendentibus,*

adhuc *IV.* annorum spatio  
haborum:

& ad reddendam studiorum privatorum, <sup>nunc,</sup> gestique *Repetentis* offi-  
cii rationem,

& ad inserviendum communi, suorum imprimis *Dominorum Au-*  
*ditorum,* utilitati,

& ad provocandum *Biblia originalia* excolentium atque æstiman-  
tium amorem ac favorem,  
in lucem publicam emissa

à  
M. DAVIDE FRIDERICO MEGERLINO,  
Commerelliano,

Seniore *Repetentium* Collegii in Ill. Stipend. Theol.

---

TUBINGÆ excudit GEORGIUS FRIDERICUS PFLICKE.  
A. C. MDCCXXXIX.

VIRIS

Summe REVERENDIS atq; EXCELLENTISSIMIS,  
CHRISTIANO HAGMAJERO,  
SS. Theologiæ Doctori & Professori Publ. Profundissi-  
mo, Illustris Stipendii Theol. Superattendenti Gravissimo,  
& ad Templum Georgianum Ecclesiastæ  
Facundissimo;

nec non

JOH. EBERHARDO ROESLERO,  
Philosophiæ Practicæ Professori Publ. Ord. Meritissimo,  
Ducalis Stipendii Ephoro Vigilantissimo, & Pædago-  
garchæ Dignissimo,

PATRONIS atq; FAUTORIBUS SUIS,  
debito Honoris atq; obsequii cultu prosequendis:

Hanc suam Collegiorum in Stipendio adhuc habitorum ἐξάδα,

quam  
primum in MSCtis Schedis privatim *illis* offerre debuit,  
easdem Auditoribus explanandi veniam petiturus,  
jam vero propter sperandum ex iis, ob materiæ utilitatem necessitatemq;  
commune, aut certe quorundam φιλεθραιων emolumentum,  
publicis illas typis exscribendas tradens,

& cum debita gratæ mentis significatione,  
pro concessa benevole licentia, isthæc aperiendi Collegia,  
& cum sincera omnigenæ felicitatis appreciatione,  
calidis porro precibus à Deo confirmanda,

nunc Academiam ( si DEO ac PRINCIPI fuerit visum ) proxime relicturus,  
vice secunda submisit exhibere voluit,  
Favori Eorundem ulteriori propositum suum commendaturus,

Cultor eorundem perpetuo obligatus,

AUCTOR.

VIR  
ILLUSTRISIME atq<sup>3</sup> EXCELLENTISIME,  
DOMINE longe GRATIOSISIME!

N Unquam ausus egomet fuisset, VIR ILLUSTRISIME EXCELLENTISIMEQUE! ad TE accedere cum Libello hocce Academico: nisi partem ipsa rerum mearum summa necessitas, partem singularis Tua erga *litteratos cujuscunque generis* Clementia eam mihi licentiam inpraesentiarum persuasissent. Quærebatur ante aliquot septimanas, GRATIOSISSIMO praesertim Tuo nutu atque jussu, VIR ILLUSTRISIME! qui vacantem *Rectoris Montisbeligardensis stationem* rursus implere posset. Jam cum ego illarum, quæ de me agebantur, rerum plane ignarus, communi Promotorum *Senatus Ecclesiastici suffragio*, isti destinatus essem officio, idemque, Deo fortunante, haud sine fructu *juventutis Montisbeligardensis* me curare decenter posse considerem: non potui non ea de re TE nunc submissa mente etiam adire, *Tuaq<sup>3</sup> me Clementia & prægrandi Patrocinio de meliori commendare, quem Potentissimus æque ac Serenissimus Noster PRINCEPS, Comitatus istius Montisbeligardensis GUBERNATOREM eumque Supremum constituit.*

Quant

Quandoquidem verò suum TE *Mecanatem* Musæ  
omnes, præcipue *Wirtembergica* venerantur: nullus  
dubitare debui, quin mihi & liceat & incumbat quoq;  
ILLUSTRISSIMO *Nomini TUO* humillime nunc  
inscribere præsentem meum porro etiam edendorum  
Speciminum Prodrorum, in quò & Collegia Philo-  
logica in Ducali Stipendio adhuc a me Repetente ha-  
bita delineavi, & observationum Criticarum brevem  
Fasciculum adjeci, & scripta porro edenda Philolo-  
gica orbi Erudito ante oculos proposui. Quod restat,  
ILLUSTRISSE S. R. I. Comes! dum TUÆ me  
trado *Clientela*, omnemque in demandando mihi mu-  
nere isto fidem ac industriam sancte polliceor: Deum  
immortalem supplex veneror, ut TE VIR EXCEL-  
LENTISSIME! una cum tota *Domo TUA* ILLU-  
STRISSE, omni felicitatis genere jugiter beet at-  
que coronet. Ita toto pectore precatur atque exoptat,  
qui Tuæ sese Clementiæ atque Patrocinio, ea, qua fas  
est, animi reverentia enixe commendat

ILLUSTRISSE atq; EXCELLENTISSE  
*Nominis Tui,*

Cultor atque Cliens submississimus,

*Dissertationis hujus Auctor*

M. DAV. FRID. MEGERLIN,  
Ill. Stipend. Collegii Repetentium Senior.



HEXAS  
COLLEGIORUM PHILOLOGICORUM  
ORIENTALIUM,

I. Analytici. II. Cursorii. III. Metaphrastici.  
IV. Polyglotti. V. Rabbinici. VI. Critici.

adhuc apertorum, & ipsis hisce *schedis* indicatorum  
atque delineatorum.

P R Æ F A T I O.

**H**Uic quivis Bonarum Artium *Magister* creatus & in Academiis pronunciatus, pro concessa sibi per *Magisterii Honores ac Privilegia* facultate & autoritate, tam in Philologia quam Philosophia, etiam habere possit *Collegia*; & præterea quoque prælegendi sæpius *Ducalis Stipendii nostri Ordines*, non singulis modo *Philosophia Magistris*, sed imprimis etiam in eo *Repetentium* munere fungentibus, varia aperire *Collegia* diserte concedant: ego tamen, à variis licet jam pridem admonitus, & nominis quidem magni Viris, *Philologica & Orientalia* maxime, in quibus me satis diu, nec infeli-

feliciter aliorum iudicio, exercueram, Collegia prius habere nolui, quam & *Repetens, Serenissimi Principis Gratia*, constituerer, & ipso etiam ordine, tum temporis, tum novæ illius Societatis, cui modo Collega adscriptus fueram, me quasi denuo vocante, singularem *Literas Ebraicas repetendi* atque curatius tractandi *Spartam* meis impositam esse humeris iudicare tenerer. Equidem nulla unquam vel *Claustralis* vel *Academica vita* meæ particula ab *informationis privata officio* vacavit, vel vacare etiam potuit; dum quamplurimis, sed singulis semper, quibus & ab aliis eram commendatus, & mea in tradendo Ebraico studio opera visa fuit expetenda, pro viribus inservire debui: verum, à *Collegiis Philologicis*, eodem cursu pluribus diversi ingenii auditoribus habendis, & iisdem, prius ad talem laborem technis subdolis militum instar conductis, spontaneo ausu offerendis, aut more propolarum etiam venum exponendis, mentem meam jugiter abstraxi & retardavi; dum tandem meum aliis officium honeste profiteri, ipsa *muneris*, quod gerebam, *ratio*, & venerabilis mihi *Superiorum voluntas*, & vel maxime *Illustris quoque Senatus nostri Ecclesiastici auctoritas*, graviter imperarent. Habui igitur proxime elapsorum *quatuor annorum spatium*, quo *Repetentis personam* tueor, varia & numero quidem *XII. Collegia Philologica Orientalia*: nimirum, *I. Fundamentale Grammaticum*, *I. Generale Philologico-Criticum*, *III. Analytico-Synthetico-Accentuatoria*, *III. Cursoria Biblica*, *Vetus Testamentum absolventia*, *I. Metaphrasticum*, versiones cum fontibus conferens, *I. Polyglottum Orientale*, *Linguarum & Translationum Orientalium rationem ac usum monstrans*, *I. Rabbinicum*, diversorum scriptorum Rabbinicorum utilitatem in sacra Philologia comprobans, & tandem

I. Criticum, Orthodoxum V. T. Textus Hebraici Originalis Criticum formans. *Dimidia dictorum Collegiorum pars his ipsis, quas Hexas hæc Collegialis heic exhibet, schedis aut programmatis, abs me Venerabili ac Præstantissimo Dominorum Stipendiariorum cætui indicatâ atque oblata, & dein, cum quosdam semper, quantumvis raros, invenisset amatores, in Illustri Stipendio nostro etiam habita fuit: alia autem VI. ex recensitis modo XII. istis, potissimum repetita, à nonnullis, meam sibi operam utilem porro fore judicantibus, ultro etiam à me desiderata sunt & requisita. Jam quidem perfecta omnibusque numeris absoluta nuncupare hæc mea Schemata nequaquam ausim; qui probe sciam, quod hic modo mihi præfixus fuerit scopus, ut tractandorum summa, series atque methodus, & mihi, & futuris in aliquo studiorum istorum sodalibus generatim tantum versaretur ob oculos. Veruntamen, cum & hoc me non fugiat, me consignatis hisce & propria meditatione hunc in ordinem congestis Collegiorum Formulis actum haud agere, vel aliorum arare tantum vitulo: operæ pretium me speravi facturum, si memoratas sex schedas istas, præ reliquis etiam, publicis divulgarem typis; ut, cum eas primum videntes nostri Stipendii Dn. Superattendentes plurimum Reverendi non habuerint indignas, quas aliis uberiore declaratione explanarem, forsitan & deinceps quidam propositum istiusmodi Typum, vel pralucente alio Duce idoneo, vel proprio etiam Marte facilique Minerva sibi sequendum, aut aliqua parte imitandum eligerent; saltem eorum nonnulli, qui me filium istud, à me primo textum, lubenter pertexere viderunt & audiverunt, summa tractatorum capita in memoriam sibi eo facilius revocare possent. Scribebam Tubingæ in Alumneo Ill. Stipend. Theol. d. 28. Febr. A. 1729.*

I. Hypotyposis Collegii Hebraico-Chaldaici, Analytico - Accentuatorio - Synthetico - Syntactici.

**I**N hoc Collegio *I.* exponet ipse germanica Lingua Libellos *Ruthæ, Haggai, Malachia,* & post versus singulos *auditorum* quendam jubebit sequi modo auditam explicationem. *II.* Capite deinceps finito ( quia dicti Libri *fundamentum* accuratæ *Analysæ,* & specimen una in sequentibus observandum esse debent) præbit exemplo, vocabula *difficiliora resolventi,* juxta receptam apud nos, *Schickardi* Grammaticam, à *Winzero* illustratam, & ex *Buxtorffio, Wasmutho, Danzio, Altingio, Michaële* ac *Hillero* in nonnullis ulterius supplendam. Voces autem istas, etymologica anatomia in partes suas & origines resolutas, illico iterum alicui *εβραϊοφιλων* modo observato dabit deartuandas. Supponitur autem hic in Discipulo, jam prævia qualiscunque *elementaris* ac *fundamentalis* Linguae Sanctioris notitia, ex trivio vel aliunde percepta. *III.* Ad tradendam synoptice, cum *prosaicam,* & simplicem & compositam, tum & *metricam Accentuationem,* Textus studio seliget hosce, isti inservientes fini: scilicet 2. Sam. 22. una cum parallelo Ps. 18. & 1. Chr. 16. conferendum cum Psalmis 105. & 96. Porro *Alphabeticos VII. Psalmos* 25. 34. 37. III. 112. 119. & 145. Ulterius *Proverb. c. 30. & 31. & Jobi,* partem historica, partem metrica, & diversa accentuationis consecutione signata Capita 1. 2. 3. & 40. 41. 42. Tandem & ob duplicem *Accentuationem Decalographicam* parallela capita Exod. 20. & Deut. 5. *IV.* *Synthesin* grammaticam, accuratam Linguae Ebraicæ cognitionem egregie perficentem, ita reddet facilem, ut ex præmissa in analysi capitum expositorum phraseologia, *imitationem* cum auditoribus coram instituat *Grammatico - Accentuatoriam,* in præscriptis styli biblici exercitiis expoliendam: qua & compendiaria via, simul manucentur auditores ad *conscribendas orationes* Ebraicas, ad sacras loquendi formulas, usu sic assuefaciendas, proxime accedentes. *V.* *Esrae* ac *Danielis* Capita *X. Chaldaica,* simili dein pertractabit Methodo, & quam prope Lingua Chaldaica ut filia discedat à matre sua Ebraea, ex *Gerhardi, Nicolai, Sennerti, Hottingeri, Altingii & Buxtorffii*



torffii harmonicis grammaticis, brevibus exemplis faciet planum, solidam αναλυσι & συνθεσι hic quoque curaturus. VI. Capita, per tres vias adhuc indicatas, accuratae translationis in Idioma Germanicum, exactae enodationis vocum resolutu difficiliorum, & selectae Imitationis phraseologiarum sacrarum potiorum; quoad literas, vocales, accentus & contextum, reddita jam maxime & facilia & familiaria, absque punctorum signis dabit relegenda: partem, ut quis se examinare queat ipse, num in sua jam habeat potestate analogiam grammaticae perpetuam, & quasi mathematica innitens demonstrationi, ordinarium punctandi Artificium; partem, ut ita sensim praeparetur, ad intelligendas Exegetarum Ebraicas allegationes biblicas, isto signorum apparatu non vestitas, & vel maxime etiam ad varia Rabbinorum scripta non punctata absque difficili opera evolvenda. VII. Hebraismos & Chaldaismos, & una Orientalismos praecipuos, ab Occidentalium Linguarum genio syntactico, pleonasmis, ellipsis, enallagis, hyperbolicis, figurarum insolentia, significationum foecunditate, Propriorum nominum pollentia emphatica, & reliqua proprietate singulari, non raro diffidentes, ex Glassio, Buxtorffio, Sennerto, Danzio, Wokenio, Gerdesio, Waltono, Wasmutho ac Hillero, canonibus atque exemplis illustratos, strictim declarabit. IIX. Rationem Poesios, tum antiquae Biblicae, & certa metri mensura circumscriptae, & stylo potissimum Laconico, graphico, figuratoque constantis, tum hodiernae etiam vulgaris rhythmicae, propositis carminibus quibusdam, ibi quidem, Mosi Ex. 15. Deut. 32. Deborae. Judic. V. Davidis Pl. 22. 51. 68. Iesae V. & XII. Chabakuki C. III. hic vero ex Judaorum Machsor die Expiationis, Pentecostes & Novi Anni, R. Luria de creatione hominis & lapsu, & R. Gaon de Morum cultura, ex Eberti versione, certis tradet regulis; ibi consultis, Carpzovio, Wolffio, Pfeiffero, Abichtio, Clerico, Ruschato & Klemmio; hic autem Buxtorffio, Abarbanele, Opitio, Aviano atque Eberto. IX. Tandem appendicis loco, expositum Obadia vaticinium, cum Targum & Peruschim Rabbinorum celeberrimum conferens, specimen dabit emolumenti ex Targumicis translationibus & commentariis Rabbincis percipiendi. & X. Characterem Judeo-Germanicum, qui propter Judaeos inter nos versantes eoque utentes cognitu est necessarius, reddet familiarem ex Libro eorum

mora-

morali, *Zucht-Spiegel* dicto, metroque germanico antiquorum sententias referente, & ex *Buxtorffii* thesauro grammatico, exempla suppeditante varia. Pleraque hujus *Hypotyposeos* membra in *III. Collegiis* tractavi A. 1726. 1727. 1728.

## II. Schema Collegii Philo-biblici Cursorii.

**I**N hoc, præmissa *Definitione Cursoria Lectionis* Bibliorum Originalium, ejusque notabili distinctione ab *accuratiore* quavis, sive philologica sive theologica, Fontium evolutione, ita versari conabitur, ut pro *Capitum ratione ac quantitate*, Horis singulis 3. 4. 5. vel 6. etiam Capita, ex fundamentali Lingua Sancta Hebraica, & partem Chaldaica, in notiores nobis *Vernaculam* nostram Germanicam, liberâ prorsus nullique sectariæ Translationi mancipata, sed fontibus authenticis eorumque *originali & punctationi & accentuationi*, quantum quidem potis est, proximâ maximeque consentanea *Versione*, cursim, nulla facile mora expositioni interposita, transfundat; indice digito tantum annotatis ex *Leusdenii* Vet. Testamenti compendio, *semel* vel *rarius* in Scriptura occurrentibus vocabulis, & simul strictim explicatis, Bibliorum nostrorum margini interdum adjectis, & sensum aliquoties immutare visis, *Masoretarum symbolis vel & correctionibus criticis*: Hunc quidem sibi met ipsi, & aliis quoque in hac fontium lectione commilitonibus futuris, sacrum commendans *scopum primum*, ut continuata indies Linguae sanctioris tractatio, & in ea perdurans Bibliorum originalium evolutio  $\alpha$ . cognitas in fontibus *Biblicas res ipsas* cum *Lingua notitia pleniore & perfectiore* menti inscribat; &  $\beta$ . perceptam prius generatim *analogiam* grammaticam pariter atque accentuatoriam amplius confirmet & magis magisque familiarem reddat; sed  $\gamma$ . etiam *vocabulorum Hebraicorum copiam*, sola hac methodo feliciter comparandam memoriæ firmiter ingeneret, atque iterata jugiter eorum ruminacione clavis quasi trabalibus infigat. Instat autem hac opera vestigiis utilissimis *Vivorum Celeberrimorum*, *Franzii*, *Cocceji*, *Franckii*, *Edzardi*, *Tribbechovii*, *Hardii*, *Langii*, *Stolltenii*, *Trostii*, *Michaëlis*, aliorumque plurimorum, quorum vel *consilia* huc spectantia, vel *praxin* pro se & discipulis observatam, non potest non plurimi æstimare æquus harum rerum judex. Habui hujus gene-

generis III. Collegia A. 1727. 1728. & adhuc 1729. totum V. T. codicem absolventia, dum nunc *Pentateuchum* historicosque Libros ista lectionis forma percurri, nunc *Prophetas* majores & minores ita evolvi, nunc etiam sic nominata *Hagiographa* metricosque Libros ista methodo perlegi, *totumque Biblicum codicem Hebraicum* hac ratione ad finem facile perducere potui.

### III. Adumbratio Collegii Metaphrastici Theoretico-Practici, Translationibus dignioribus critice conferendis accommodati.

**H**ic I. præmittet repræsentandam *Metaphræseon*, in praxi Biblica deinde conferendarum, THEORIAM, atque probatis in Republica literaria Auctoribus, hanc materiam enucleate pertractantibus, *Glassio, Hottingero, Huetio, Calovio, Buxtorffio, Le Longio, Pfeiffero, Waltonio, Simonio, Walthero, Sauberto, Mayero, Raithio, Zeltnero, Leusdenio, Gellio, Franckio, Læschero, Wolffio*, atque *Carpzovio*, in laboris societatem cooptatis, agere debet generaliter *α. de Versionibus S. Scripturæ generatim*, iisque tum antiquis, tum recentioribus, & orientalibus & occidentalibus, tam eruditis, quam vernaculis idiomatibus conscriptis, earumque necessitate, præstantia, usu & abusu: *β. de variis Judæorum Targumim, vel Translationibus Chaldaicis*, earumque origine, ætate, auctoribus, discrimine, auctoritate, stylo, dotibus, vitiis atque utilitate: *γ. de Metaphrasi LXX' virali*, aliisque Græcis, *Aquila, Symmachi & Theodotionis, & istius 70' vir.* potissimum Occasione, Metaphrastarum numero & codice adhibito, Libris translatis, virtutibus & defectibus, veraque ac ficta auctoritate & utilitate: *δ. de Translationibus Latinis*, cum antiquis, ut *Italica, Hieronymiana, Vulgata*, & hujus maxime, auctore, authentia pontificia, vitiis quamplurimis, emendationibus frequentissimis, & honore tandem debito; tum recentioribus, *e. g. Aræ Montani, Münsteri, Castellionis, Tremellii & Junii, Piscatoris, & Schmidii* maxime nostratis, singularumque commodis atque incommodis: *ε. de Germanicis Versionibus vernaculis, Ulenbergii, Piscatoris, R. Josel Wizenhausenii, Berlenburgensi nova, & nostra imprimis Lutheri*, hujusque historia, vindiciis, prærogativa & imperfe-

Etione; nec non recentioribus, ortis è Germanico Idiomatibus divulgatis, *Anglicana, Regis Jacobi I. & Batava, Ordinum Belgicorum auctoritate* compositis, earumque vero pretio usuque legitimo. Prolixius autem II. PRAXIN ipsam *Metaphrasticam*, secundum genuina de Versionum *συγγεωσ* principia ac præcepta critica, ex citatis ante Scriptoribus selecta, & fundamenti loco posita, & prius summatim explicata, in difficilioribus Vet. Instrumenti Textibus, præsertim Poëticis critice exercebit. Suppeditabunt nimirum *Exempla* sequentes, ex toto *antiqui Testamenti* corpore depromendæ particulæ nobiliores: 1. Jacobi Benedictio Prophetica Gen. 49. 2. Israëlitarum Epinicion Exod. 15. 3. Judæorum Benedictiones, Maledictiones & Promissiones Lev. 26. 4. Bileami Vaticinia votiva Num. 22. 23. 24. 5. Ultima Mosis, Testamentum notabile, Canticum patheticum, & Valedictio divinatoria Deuter. 31. 32. 33. 6. Niceterium carmen Deborah & Baraki Jud. 5. 7. Davidis Ode Eucharistica 2. Sam. 22. in nonnullis Pl. 18. accuratiori descriptione repetita. 8. Jesaïæ prænunciatio Liberatoris Cyri, supra 200. annos ante factum complementum prædicta Jel. 45. 9. Jeremiæ vaticinatio de captivitate 70. annorum Jer. 25. 10. Zachariæ excitatio ad pœnitentiam, propter Deum populo suo, Hierosolymæ, & templo reædificando reconciliatum Zach. 1. & 2. 11. Danielis Prophetia de Fatis Ecclesiæ novissimis c. 12. 12. Chabakuki poëma supplex pro restauranda afflictæ Zioni pace, Chabakuki capite 3. Hisce *sacrorum Librorum fragmentis* commemorabilibus, totam veteris fœderis œconomiam designantibus, adjunget deinceps integrum, longeque antiquissimum, sed & *arduo nervosq; styli poëtici genere* exaratum, metricisque accentibus distinctum *Jobi volumen*, institutum tale metaphrasticum præ aliis conflagitans. In ipsa vero *singularum Pericoparum* tractatione III. *Methodum* adhibebit hanc, *sui palmario* responsitantem, ut ubique 8. *Sensum* verborum & literæ transponat in vulgarem germanicum sermonem, nobis præ latino familiarem. 2. *Vocabula* dein *difficiliora* atque rariora, & in Jobo quidem cumprimis, juxta obviam significationem suam, ex versionibus accuratioribus, nec non Aramæa atque Arabica, Linguis cognatis, ut &, aliquando hic utilibus, *Kimchii* ac *Michlal Jophi notulis Rabbinicis*, pro occasione oblata explanet. 2. autem *vexata loca dubia*, &

& tam à metaphrasticis, quam interpretibus ad conjecturarum aleam ablegata, conabitur investigare & enodare *a.* juxta receptam usu Masoreticam punctationis & accentuationis *regulam*, *β.* Translationum lectiorum orientis atque occidentis *harmoniam*, *γ.* Antiquitatum sacrarum ab aliis collectarum *convenientiam*, & *δ.* Criticorum, subsellia priora occupantium, probabilissimam judicalem *sententiam*. *IV.* autem tres Collegii hujus partes, *theoreticam*, *exemplarem*, ac *practicam* non *continua* pertractabit *serie*, ut plane finita esse antea debeat tradenda versionum notitia, quam exponi possint capita indicata, dictoque evolvi modo: verum *libere* alteram distinguet altera, & præterea interdum *alia* etiam, quam in memoratis occurrunt capitibus, *Scriptura loca Versionum beneficio* illustrabit, tum reliquarum orientalium, supra non indicatarum, tum & occidentalium quarundam particularium recentissimarum, ex. gr. juxta *Le Longii* recensitionem, Gallicarum Genevensium novarum, *Diodati*, *Maresii* & *Clerici*, nec non Germanicarum novissimarum, quasdam Veteris Testamenti portiunculas recens convertentium, videlicet *Seebachii*, *Kaiseri*, *Wachterii* & *Kortumi*. Habui autem hoc *Collegium Metaphrasticum* cum nonnullis quoad argumenta potissima Anno 1727.

IV. Lineamentum Collegii Polyglotti Orientalis Harmonici, & quidem Grammatico-Critici, ac Theoretico-Practici, nimirum, Hebraico-Chaldaico-Syriaco-Samaritano-Arabico-Æthiopici.

**O** *B multiplicem rerum* hic tractandarum *farraginem*, universe delineabit *N. IN GENERE*, & quidem *a.* Orientalium *V. Linguarum*, Hebraicæ filiarum, tum *Utilitatem* singularem, tum *Cognitionem* harmonicam, quam comprobabit & observationibus Criticis, & testimoniis classicis, ex *Pfeiffero*, *Hottingero*, *Crinesio*, *Sennerto*, *Chamberlaynio*, *Gerbaro*, *Nicolai*, *Castello*, *Schrædero*, *Schindlero*, *Waltono*, *Othone*, *Rambachio*, *Carpzovio*, *Schultensio*, *Majo*, *Hinckelmanno*, *Clerico*, *Altingio*, *Schafio*, *Cellario*, *Ludolfo*, *Nicholsonio*, *Wottonio*, *Wolffioque* producendis. *β.* *Specimen* præmittet universale *εξ αλλωτῆς* istius *αρμονης*, ex *Othone* inprimis corroboran-

bōrandum, in *Sectione Num. 17, 16-27. vers.* nec non in *tmematibus*  
 nonnullis Cap. I. Gen. ex ejusdem Palæstra Linguarum OO. כ. in SPE-  
 CIE repræsentabit istarum *V. Linguarum faciem*, ab hebrææ lineis  
 haud prorsus abludentem, & quidem *I. Chaldaicam* ita tractabit, ut  
*1. ejus necessitatem, utilitatem ac facilitatem* proponat, ac analogiam  
 grammaticæ, *Schickardi* Hebraicæ consentaneam, & in praxi mox ap-  
 plicandam, prius significet ex *Gerhardo, Hottingero, Sennerto, Ni-*  
*colai, Altingio, Starckio, Michaële, Buxtorffio, Opitio, Schafioque.*  
 Hanc ipsam vero confirmet *2. exemplis Dialecti Aramaea, α. Babylo-*  
*nica purioris* in Capite V. Danielis: *β. impurioris* in XX. Cap. Exodi  
 Targum Onkelosi ac Jonathanis: *γ. Hierosolymitanæ* in Hierosol. Tar-  
 gum Cap. I. Genes. & *δ. Talmudica* in Gemara C. XI. Sanhedrin, §§is  
 quibusdam de Messia. Unde & *3. Targumim* istorum, diversæ æta-  
 tis atque auctoritatis, qualitatem ac usum Christianum declarabit ex  
*Wolffio, Reimmanno, Allixio, Schickardo & Carpzovio.* Tum *II. Sy-*  
*riacam* sic tradet, ut *1. Comoda* ejus varia pandat, non modo in V.  
 Test. Versione, sed imprimis in N. Test. translatione, ob veneran-  
 dam antiquitatem suam, auctoritatem etiam luculentam adeptam, tes-  
 tantibus *Waltono, Pfeiffero, Gubierio, Danzio, Schafio, Hottinge-*  
*ro, Sennerto, Reineccio, Raithio.* Dein *2. propinquam* ejus cum  
 Hebraica & Chaldaica convenientiam in *grammatica affinitate* osten-  
 dat, ex iisdem fere auctoribus, maxime *Buxtorffio & Schafio.* Ad  
 ipsum vero *exercitium* ejus seligat *3. Pericopas* hæc: *α. Cap. 2. Gen.*  
*ex Othonis Palæstra: β. Matthæi C. V. prima* in *Gubierii* Editione,  
 ut & Epistolam Pauli ad Philemona, & Judæ: tandem *γ. Amœbæas*  
 duas Literas *Mosis Mardeni & Andr. Masi* ab *Andrea Mullero Greif-*  
*fenhagensi* editas. Porro *III. Samaritanam* hoc pacto percurrat, ut *1.*  
*præmoneat* quædam critice, de *Samaritanorum & gente, & lingua,*  
 & translatione Pentateuchi Samaritana; cum primis autem de *Penta-*  
*teucho Hebraico*, literis tantum Samaritanis descripto, & hujus qui-  
 dem tum origine, usuque genuino, tum pessimo *abuso critico* *Mo-*  
*rini, Cappelli, Vossii, Clerici, Simonii, & Whistoni:* contra hos in  
 aciem producturus *Hottingerum, Buxtorffium, Waltonum, Calo-*  
*vium, Pfeifferum, Cellarium, Reimmannum, Wasmuthum, Wolf-*  
*fium, Carpzoviumque,* & ex horum maxime postremo, recens gypso  
 oblita

oblita atque incrustata *Whistoniana Pseude-Critica* argumenta labefactabit atque destructum ibit. Mox 2. etiam *typum conformationis grammaticæ*, ob vocalium absentiam in hac Dialecto speciatim necessariæ, attamen ex præcedanea Hebrææ atque Aramææ Linguæ harmonia facili opera conjecturandæ, & eum quidem *prioribus Orientis Idiomatibus* consentaneum ob oculos sistat, potissimum ex perfectis *Cellarii Horis Samaritanis*, nec non ex illius epitomatoris, *Othonis* puta, *Synopsi omnium LL. OO.* Dein 3. *Lingua ipsius consuetudinem* reddat familiarem α. in *Othonis Palæstræ Capite III. Genes. β.* in *Cellarii excerptis* potioribus *Translationis Samaritanæ*: & γ. in *Oratione Samaritana manuscripta*, ab ipsomet una cum *Rabbinico-Talmudica* atque *Arabica A. 1725.* coram *Illustri visitatione Stipendii* ex memoria recitata. Ulterius *IV. Arabicam* hac via explanabit, ut 1. *Usum* illius patentissimum, in *Biblico Hebraismo plurimum perficiendo*, in *Versionibus Scripturæ*, & aliis *Orientalibus scriptis conferendis*, & *Corani potissimum ineptiis* dignoscendis ac refellendis, ex *Pfeiffero*, *Hottingero*, *Waltono*, *Hackspanio*, *Carpzovio* & *Hinckelmanno* adstructum eat. Dein 2. *Designationem Grammaticæ harmonicæ* repræsentet ex *Sennerto*, *Hottingero*, *Erpenio*, *Othone*, *Gerhardo*, *Schrædero*, *Majo*, *Clodio*, *Wasmutho* ac *Schiferdeckero*. Ad *exercitationem linguæ utilissimæ* 3. *seliget textus*, tum *Sacros authenticos*, & ex *V. T.* quidem *Genes. c. 4.* in *Palæstra Othonis*, ex novo autem *Erpenii Testamento*, *Epistolas Judæ*, *Philemonis*, & *Johannis*; tum etiam *Pseude-canonicos Muhammedis*, *Suras* videlicet *Alcorani 1. & 61.* ut & *25. ultimas*, paucis modo versibus constantes, & se non quidem *re ac perspicuitate*, *Styli* tamen *singulari elegantia commendantes*, *materia* autem *futilitate illico refutantes*. Porro *Mateologia Muhammedica conspectum* delineet ex ipsis *Corani locis evolutis*, exemplo prælucentibus, *Calvario*, *Schrædero*, *Raithio*, *Baurio*, *Hackspanio*, *Marraccio*, *Schwarzio*, *Pfeiffero*, *Relando*, *Nerrettero*, *Langio* atque *Reineccio*. *Suratarum* quoque 5. nonnullarum *versiones*, ab *Erpenio*, *Golio*, *Nisselio*, *Hottingero* ac *Zechendorffio* datas, & à *Pfeiffero* in *Theologia sua Muhammedica* adductas examinet, & ad *archetypum textum suum Arabicum* propius exigat. Et 6. denique enucleet *duas Proverbiorum Arabicorum Dicurias*, ex duabus *Scaligeri* atque *Erpenii* *centuriis selectas*, ut lo-

cupletes testes, & antiquæ Arabum Sapientiæ, & copiosissimæ ipsorum cultissimæque Dialecti, & elegantissimæ eorundem Poësis Rhythmica. Postremo etiam *V. Ethiopicam*, Arabicæ cum primis affinem, succincte ita degustabit, ut 1. *Abyssinorum* & Linguam, & fidem, & biblicæ eorum translationis historiam critice excutiat, sapiens ex scriptis *Ludolfi*, *Waltoni*, *Pfeifferi*, *Othonis*, *Hartmanni* & *Carptovii*. 2. *Compendium* etiam ex ipsis istis auctoribus proponat atque derivet grammaticum, reliquarum Orientis Linguarum analogiæ plerumque respondens. 3. Tertio autem *speciminis* gratia explicet in ea a. *Geneseos* Cap. IV. ab Othone etiam editum: *B. Davidis* 3. *Psalmos* primos, Arabicis *Wichmannhausenii* harmonicos, ad utriusque linguæ propinquitatem cognoscendam: *γ. Hymnos* quosdam ac orationes aliquot *Vet. & Nov. Testamenti*, cura *Jobi Ludolfi* cum *Psalterio* ejus æthiopico editos, e. g. *Mosis canticum* *Deut. 32. Precationem* *Prophe-tæ Jonæ* c. 2. *Orationem Christi* *Matth. XI, 25-30.* *Mariæ jubilum* *Luc. 1, 47-55.* *Eucharisticum Zachariæ* *Luc. 1, 68-79.* *Cantionem cygneam Simeonis* *Luc. 2, 29. 32.* ut & *δ. symbolum* Christianæ fidei, ex *Liturgiis Æthiopum* desumptum, & à *Nisselio* atque *Petræo* versum. 4. Post absolutam vero uniuscujusque recensitarum *V. harum Linguarum tractationem*, & *criticam*, ejus habitum ad fontem hebraicum dispicientem, & *grammaticam*, propinquam illius vel remotam cum *Hebræa* Lingua convenientiam evolventem, & *practicam*, ejus facilitatem in propositis textibus sacris germanice convertendis usu comprobantem, & *analyticam*, ipsius vocabula ad cognitatas ex grammatica orationis partes propriasque suas origines ordine referentem; post *synopticam* hujusmodi evolutionem cujuslibet Linguæ talis Orientalis, *syntheticum* etiam in istarum unaquaque *exercitium* juvabit instituire, ex indole cujusvis nativa, & praxi modo confirmatis phraseologiarum exemplis, *imitationem* levi opera expressurum, huic consulens instituto: ut *quanta* sit omnium illarum Orientis Linguarum *vicinitas*, & *quam propinqua*, tam in literarum figuris, quam in vocum formis, & vel maxime in *Idiotismorum* etiam generibus, *earundem cognatio*, *conjunctio*, & *familiaritas*, imo *necessitudo* quoque, quilibet praxi propria & experimento præsentis capto, suisque scripto manibus, liquido deprehendere queat. Tandem *γ. appendicis loco* tum curiosæ tum fru-

Stuo-



fluosæ, hisque materiis consentaneæ, ad commonstrandam non Orientis modo, sed Occidentis etiam Linguarum præcipuarum harmoniam mutuamque concordiam ob oculos sistet *I. Orationem Dominicam* in diversas omnium fere orbis gentium Linguas conversam, & propriis ejusque Linguae characteribus expressam, *Chamberlaynio* editore; ubi in prælectione notiorum Idiomatum aliisque connexorum aliquo affinitatis vinculo, ex combinationum regulis nonnulla præmittet ac præmonebit. Dein vero *II. consideratis universi mundi Linguis* adeo diversis, plurimis tamen sæpe in unum mirabili consensione conspirantibus, & recensitis *potioribus observationibus Eruditorum* hocce argumentum illustrantibus, tum *anterioribus*, *Buxtorffii*, *Crinesii*, *Hottingeri*, ac *Pfeifferi*, tum *posterioribus ac recentioribus*, *Nicholsonii*, *Leibnitii*, *Wottonii*, *Wilkinsii*, *Relandi*, *La Crozii*, *Schræderi* & *Jonesii*, probabiles formabit *Canonas* criticos de Linguarum universi origine, confusione, numero, affinitate, mutabilitate, prærogativis, discendi facilitate atque duratione. Denique *III. divinum exaggerabit Beneficium*, quod exorta & perdurante in mundo *ἑλωτισσουχυσῆ*, Ecclesiae concessit Deus olim & nunc, ut in *plures, etiam ignotas*, Scriptura sacra transferretur *Linguas* in toto orbe, & nunquam deessent, qui *novis* quoque *Translationibus* sensum verbi divini accuratius exprimerent, fontiumque à rivulis discrimen ostenderent oppido magnum. *Collegium* hocce *abs me expetitur à peregrino Theologiae studio* aperui anno superiori 1728.

V. Exemplar Collegii Rabbinici Theoretico-Practici,

in quo

*præceptis* pariter atque *exemplis* commonstrabit, quale & quantum ex *Rabbinorum* scriptis, juxta *IV. Studii Rabbinici Gradus*, *I. Masoreticum*, *II. Peruschiæ*, *III. Talmudicum* & *IV. Kabbalisticum*, methodico ordine à scito ac literato *Hebraophilo* etiam degustandis, *emolumentum & criticum & exegeticum* percipi atque transferri possit, ad illustrandam *Philologiam sacram*, & confirmandum *Scripturæ divinæ sensum*, tam *literalem* quam *mysticum*.

Hic

**H**ic vero I. præmitteretur *Protheoria*, a. de necessario integri Curfus Philologici Orientalis *intervallo* hocce *Rabbinico*, juxta IV. *Gradus* modo indicatos: & B. de *Quadruplici* *Scriptorum Rabbinicorum Usu*, Grammatico, Exegetico, Elenchtico atque Historico, adductis capropter pollentibus suffragiis *Buxtorffiorum*, *Schickardi*, *Hacksanii*, *Lightfooti*, *Schmidii*, *Edzardorum*, *Cocceji*, *Wagenfeilii*, *Relandi*, *Carpzoviorum*, *Pfeifferi*, *Zelleri*, *Reimmanni*, *Majorum*, *Eisenmengeri*, *Surenhusii*, *Glassii*, *Bashuyfeniorum*, *Calovii*, *Hottingeri*, *L'Empereurii*, *Sheringhamii*, *Danzii*, *Hardtii*, *Merceri*, *Seldeni*, *Keuchlini*, *Dachsi*, *Crameri*, *Disenbachii*, *Viringæ*, *Braunii*, *Witsii*, *Geieri*, *Dassovii*, *Frischmuthi*, *Othonis*, *Varenii*, *Mayeri*, *Pfaffii*, *Wolffiiq;*, variis in *Tractatibus*, aliquem usum istorum 4. nominatorum, diversa tamen ratione, probantibus. Porro II. *Specimina* ad *Bibliorum Hebraicorum* intelligentiam faciliorem selecta, ex *singulis IV. gradibus* istis, una cum eorundem delineatione exhibebit: Et quidem N. *MASORAM*, pro instituti ratione, in scenam producet, antiquam illam *Hebræorum Criticam*, plenius olim, nunc modo partem, *Biblicis exemplaribus* accuratis adscriptam, quam sic declarare hic studebit, ut 1. *Ideam brevem Theologiae Masoreticae* repræsentet, vocatis in curarum partem *Buxtorffio*, *Waltono*, *Simonio*, *Wolffio*, *Pfeiffero* atque *Reimmanno*. Dein 2. auditis his ipsis, suppeditet *observationes Historico-Criticas*, *Terminologico-didacticas*, & *Censorio-Therapeuticas*, *Cel. Buxtorffii Tiberiada* præ reliquis consulens, ad solvendas probabiliter *questiones*: A quibus, qua forma, quo fine, quo tempore, quove successu præsens contexta sit *Masora*? & quanam vel maxime sententia *de punctis vocalibus atq; accentualibus*, nec non variantibus *Bibliorum Lectionibus Criticis*, palmam alii præferre videatur? ex mente tum *Buxtorffii*, tum *Cappelli* partes sequentium; ex altera parte *Wasmuthi*, *Calovii*, *Pfeifferi*, *Glassii*, *Waltheri*, *Daseri*, *Carpzovii*, *Wolffii* &c. nec non ex altero latere *Simonii*, *Clerici*, *Morini*, *Grotii*, *Vossii*, *Cotta*, *Scaligeri*, *Merceri*, *Amama*, *Waltoni* &c. Sic & 3. *Masora* ipsius & *parva* & *magna* & *maxima* cognitionem exerceat in *Geneseos cap. 1.* *Obadiæ Prophetia*, & *Pf. 18. coll. 2. Sam. 22.* Tandem 4. brevibus tangat quoque *singularia* ejus sparsim occurrentia: a. de insolenti ac irregulari *vocum* *scriptione*, ubi varie diffe-

differentia deprehenduntur *Karjan Vechatban*. β. de *Literis* extraordinarie scriptis, vel majusculis, vel minusculis, vel inversis, vel suspensis. γ. de inconstanti atque anomala *vocalium, accentuum, Dageschi, Mappik & Raphe* notatione. δ. de particularibus *Locis, Piska, Tikun* vel *Ittur Sopherim* habentibus, vel *puncta ignota* superne imposita gerentibus, vel in *Sebhirin* numero relatis, & *Criticorum censura* ab antiquis, aut potius saepenumero à recentioribus subjectis: ubi quidem aliorum de dubiis hisce capitibus recenset sententiam, suam dein *επιχειριον moderatam* cum cautelis necessariis adjuncturus, collatis potissimum auctoribus, *critico Masora studio* excellentibus, eamque pro hypothesebus suis privatis, publice scriptis quoque explicantibus, *Buxtorffius, Cappello, Jablonsky, Calovio, Glassio, Amama, Pfeiffero, Wasmutho, Læscher, Michaële, Danzio, Hillero, Pfaffio, Wolffio* atque *Carpzovio*. Deinceps 1. PERUSCHIM evolvet, vel *diversos Rabbinorum Commentarios*, Scripturam explicantes, aliosque eorum Libros inspectione dignos. Hic autem 1. *Epitomen* dabit presentis *Theologia Rabbanitica*, traditionibus mirificis adauctæ, & ex *Eisenmenger, Majo, Buxtorffio, Pfeiffero, Wolffio* atque *Reimanno* delibandæ. 2. *Rabbinorum*, commentariis librisque præstantioribus clarorum *vitas, scripta*, propriumque *characterem* designabit, nimirum *Farchii, Kimchii, Gersomi, Abenesra, Saadia, Salomonis ben melech*, & potissimum principis eorum *Abaranelis*, ubi non poterit non consulere *Schickardum, Buxtorffium, Bartoloccium, Wolffium*. 3. *Conspectum* formabit *Rabbinica Grammatica*, quoad *scriptionem & lectionem* sine vocalibus, *vocum signa abbreviandi methodum*, ac frequentiorum *vocabulorum usum*, sequens *Relandum, Genebrardum, Cellarium, Drusum, Pfeifferum, Danzium & Buxtorffium*. 4. *Rabbinos* ipsos in scenam producet commentantes in *Capita Gen. 3. de Lapsum Adami, Gen. 17. de circumcissione, Ex. 12. de Paschate, 2. Sam. 7. collato 1. Chron. 18. de Davide & Salomone, Psalmum 2. 22. & 110. de Christi statibus, Jel. 53. de ejusdem Passionibus ac Gloria, Jerem. 49. & Obadiam de Edom, in cujus explicatione nos Christianos graviter pungere consueverunt, & Haggai C. 2. de templo reædificando, ac Messia sub eodem adventuro: imprimis Abaranelem* dabit *deplexum*, cum suo *Prophetarum oracula* excellentissima

*pervertendi principio*, quod *Tertia* eaque perfectissima Judæorum adhuc instet *Liberatio*, ex toto terrarum orbe eos in Terram suam reducenda, tandem se manifestante ipsorum *Messia*, augustissimique Templi tertii ædificationem curaturo. Hic quidem dabitur nonnunquam adire & conferre Locorum quorundam *Versiones*, à *Mercero*, *Breithauptio*, *Buxtorffis*, *Majo*, *Cellario*, *Scherzéro* ac *Relando* adornatas; plurimum vero ipsemet in *Tmemata* proposita, *Abarbanelis* maxime & *Michlal Fopbi*, nec non *majora Buxtorffii Biblia Rabbinica* isagogicam præbebit *Chiragogiam*. Tandem & 4. alia quædam loca, nonnulla *Judaicæ gentis fata*, ac *principia*, vel *liturgica*, vel *ritualia*, vel *historica*, aut *elenctica*, hic ibi illustrantia, interdum præleget ex *Josepho Gorionide*, *R. Lipmanni Nizzachon*, *R. Isaac Chissuk amunah*, *R. Jehudah Cosri*, *R. Abraham b. Dior Zicron*, & vel maxime *Seder Tephillos miccol hasschanah*. Postea  $\lambda$ . **TALMUDEM**, seu, *Corpus Juris & canonici & civilis*, *Judeis Traditionariis* sacri, ante oculos statuet, propriisque in *Tomis* suis plurimis, ex *Universtatibus* nostræ *Bibliotheca* ab *Exc. Prof. Klemmio*, ejus curam gerente, mihi commodatis, cognoscendum dabit. Nimirum  $\alpha$ . *Definitionem* ejus ac *Divisionem*, totamque *œconomiam* singularem, propter *Rabbinicam* allegandi rationem scitu necessariam, breviter delineabit, una cum bene distinguendis doctoribus præcipuis, vel *mischnicis* vel *gemaricis*, consultis hic *Buxtorffio*, *Voisinio*, *Reimmanno* & præcipue *Wolffio*.  $\beta$ . *Principia Talmudistarum generalia*, methodumque logicam, formulasque citandi, disputandi ac colloquendi, singulares pariter & difficiles, & occidentalibus inusitatas, partem repræsentabit ex *L. Empeurrio*, *Bashuyfenio*, *Buxtorffio* ac *Surenhusio*, *Wolffio*q.  $\gamma$ . In medium proferet *speciminis* loco, *Textus* quosdam *Talmudicos*, in ipso *Talmudis systemate* evolvendos, sed ex obvia primum *Christianorum* versione interpretandos. Ex. gr. *Pericopas* de *Messia* venturo ex *Cocceji* *Sanhedrin*, de *Jom Haccippurim* ex *Sheringhamii* *Joma*, de uxore adultera ex *Wagenseilii* *Sota*, de *Sabbatho* ex *Schmidii* *Schabbat*, de *Patrum Apophthegmatibus* ex *Lehmanni* *Pirke Avoth*; de dubiis quibusdam ex antiquitate *Talmudica* declarandis *Novi Testamenti* *Locis*, ex *Lightfooti* operibus, nec non de jure regio ex *Schickardi* *Mischpat*, de *Scripturæ integritate* ex *Sepher Torah* *Maimonidis*, ab *Henr. Jac. van*

van *Bashuyfen* notis egregiis illustrato, de Bibliorum antiqua & scriptura legitima, & lectione Legis necessaria, studiique Biblici usu ac præstantia ex Tractatu Talmudi annexo, *Massachet Sopherim*, à me data occasione, propter reconditum in eo antiquitatis thesaurum, cum versione criticisque observationibus publicæ luci primum sistendo. Dein s. post istos *Talmudis articulos*, eximia Judæorum testimonia producentes, & Christianis variis in capitibus impense utiles, jam cognitum multorum, Talmudis particulas quasdam vertentium, speciminibus; ipsemet, in nondum translatis quibusdam *Gemara pericopis*, exemplo prælucebit *Rabbinica Archaeologia amatoribus*, qua via & ipsi, *Surenhusio* ac *Buxtorffii* comitibus adjunctis, Literarium istud plurimorum desiderium adjuvare queant, ut integra aliquando in republica literata extet *Gemara translatio*, Bibliis sacris multum lucis interdum fœneratura. Porro e. *Systema* compendiarium totius *Metaeologia Talmudica* strictim adumbrabit ex *Reimmanno*, *Wolffio*, *Buxtorffio*, ac *Pfeiffero*, inprimis horrendas contra Christum, Mariam, Apostolos, Evangelium & omnes Christianos in Talmude effusas calumnias detegget, iisdem auctoribus una cum Edzardo etiam collatis. Hinc perget 7. ad KABBALAM, sive occultam Judæorum Scripturas explicandi atque applicandi rationem. Hic 1. *Kabbala* recenset *Historiam*, naturam, variosque modos, generatim ex *Pfeiffero*, *Raitio*, *Carpzovio* atque *Wolffio*. 2. *Artificialem theoreticam* tractabit, exemplis e Pentateucho desumptis, ubi *Baal Turim* ad Messiam plurima applicat loca, juxta tres istius species, Gematriam, Notarjekon & Temuram: ex quibus alii oriuntur speciales modi, qui, cum primariis istis tribus generibus conjuncti, *tredecim* efficiunt modos illos, quos ad abditos Scripturæ sensus eruendos *Kabbalists* adhibent, teste *Menasse ben Israël* in Conciliatore in Exod. qu. 50. *Pfeiffero* etiam eosdem recensente. 3. *Symbolica antiqua*, genuina illius *Kabbala*, & *Traditionis exegetica*, juxta Celeberrimos viros, *Glassium*, *Waltherum*, *Pfeifferum*, *Carpzovium*, *Buddeum*, *Cuneum*, *Vitringam*, *Rittangelium*, *Allixium*, *Altingium*, *Voisinium*, *Meelfubrerum*, *Disenbachium*, *Knorrium*, *Bashuyfenium*, *Hackspanium*, *Waltonum*, *Scherzerum*, *Pfaffium*, & *Wolffium*, in Ecclesia Judaica olim usque ad Christum vigentis, multasque veritates arcanas, typorumque, & ceremoniarum,

rum, & oraculorum, Messiam promittentium, expositionem clarior-  
 rem sensumque mysticum propagantis, specimina quædam afferet, tum  
 ex sacris literis, maxime epistola ad hebræos & Apocalypsi, nec non  
 quibusdam Vet. Test. apocryphis, Allixio facem hic præferente, tum  
 & ex *Cabbalisticis libris Sohar & Rabboth, Woltersio*, in Bibliotheca  
 Bremensi, quibusdam locis doctrinam de SS. Trinitate & Messia il-  
 lustrante. 4. *Asymbolica*, in multis ex Philosophorum antiquorum  
 placitis defumtæ, vel saltem adauctæ, argumenta excutiet nobiliora,  
*de X. Sephirot & Arbore Cabbalistica*, de *quadruplici mundo*, Azi-  
 lutico, Briatico, Jeziratico atque Asiatico, de *Attributis Divinis*,  
 & de *Angelorum* bonorum ac malorum nominibus & ordinibus, ex  
*Buddeo, Wolffio, Calværio, Reimmanno, Pfeiffero, & Pordagio*,  
 ejusque interprete ac editore. Porro 5. *Practica*, *superstitiosæ illius*  
 & *malitiosæ*, & ad magicas fraudes declinantis, quasdam allega-  
 bit formas, & describet Abusum Nominum Divinorum ad miracula  
 paranda, *Davidis scutum* ad incendia restinguenda, *Amuleta* varia  
 ad morbos depellendos, figmenta *Angelorum tutelarium*, & modos  
 expellendi Aſchmodæum aliosque genios malos, consultis ideo talia  
 congerentibus, *Majo, Uffenbachiana* recensente Mſcripta, *Zellero,*  
*Schickardo, Pfeiffero, Eisenmengero* atque *Schudtio*. Denique 6. di-  
 versa *Christianorum* de variis Kabbalæ speciebus *judicia* indicabit, illo-  
 rumque cum cautelis probabit sententiam, qui usum ejus esse affir-  
 mant, & hermenevticum, & dogmaticum, & elenchticum, & histo-  
 ricum, *Wolffio* potissimum audito. Hisce subjunget ultimo *appendi-*  
*cem duplicem*, Rabbanicæ Theologiæ affinem. Scilicet *α. Karaiti-*  
*cam* delineabit *Theologiam*, Rabbinicæ plurimum adverſantem, ubi  
*Karæorum* originem, sententias potiores, scripta atque fata exponet,  
*Wolffii* maxime conferens notitiam Karæorum, nec non evolvens *Tri-*  
*glandium, Reimmannum, Carpzovium, Relandum* atque *Buxtorf-*  
*fium*. Deinde *β. Tabularum Talmudis* atque *Alcorani* *mutuum osten-*  
*det consensum*, ex utriusque collatione, in biblicis quibusdam historiis,  
 ut & traditionibus fabulosis, e. g. de Abrahamo in ignem à Nimrodo  
 conjecto, sed à Deo mirabiliter servato, de Diabolis Salomoni operam  
 suam in exſtructione templi commodantibus, & de Israëlitis ad Le-  
 gem accipiendam per evulsum ipsisque imminentem Sinai montem  
 coactis:

coactis : Ubi in subsidium vocabit Pfeifferum , Marraccium , Nerret-  
 erum , Reineccium & Buxtorffium. Tractavi has materias in Collegio  
 A. 1727. & 1728. cum paucis habito.

VI. Sciagraphia Collegii Critici, Theoretico-Practico-  
 Elenchtico-Literarii,  
 Orthodoxum ac pium Vet. Test. Criticum  
 formaturi.

**P**ræmittet hic I. Critici studii in genere , tum profani , tum sa-  
 cri Representationem , & α. nomen Critici atq; Criticæ , defini-  
 tionem , divisionem , originem ac necessitatem , periodos va-  
 rias , canones primarios , causam contemptus ac neglectus , usumque  
 & abusum breviter proponet , dein β. hæc ipsa Capita ad Criticam Sa-  
 cram in specie applicabit , eaque pertractabit ex Stollio , Clerico , Pfaf-  
 fio , Klemmio , Menckenio , Heumanno , Majo , Pfeiffero , Ramba-  
 chio atque Carpzovio. Postea II. pertractabit in PARTIBUS IV. OF-  
 FICIA PRIMARIA ORTHODOXI CRITICI VET. TESTAMENTI  
 ATQUE RELIGIOSI , utpote qui 1. PRÆNOTIONES de Textu  
 Archetypo & Versionibus Ectypis scire , atque sartas & tectas conser-  
 vare , 2. ORGANA atque subsidia critica , tam interna , quam exter-  
 na intelligere ac dextre applicare , 3. PRÆJUDICIA & πρῶτα ἰδίη  
 cum antiquiorum , tum recentiorum Pseudocriticorum cavere & refu-  
 tare , & 4. MERITA atque laudabilia Exempla Gniso-criticorum , cum  
 moderno apparatu critico , nosse & in succum ac sanguinem converte-  
 re debet. Eapropter N. Sectione THEORETICO-DOGMATICA ,  
 finem Critici objectivum , & primum & secundarium considerabit ,  
 & Prænotiones Criticas , seu cardinales Anticipationes veritatum de fon-  
 tium authentia ac puritate , & versionum dependentia ac imperfectio-  
 ne , omnium primo & quasi critica antecepcionis loco probe custodi-  
 endas , propinabit ex Glassio , Walthero , Læschero , Calovio , Pfeiffero ,  
 Hottingero , Wasmutho , Buxtorffio , Rambachio , Leusdenio , Wolffio  
 atque Carpzovio. Ubi I. circa AVTHENTICAS VET. TESTAMEN-  
 TI TABULAS , de Canone Biblico Hebraico , Lingua Originali He-  
 bræo-Chaldæa , & Stylo Scriptorum Sacrorum Divinoaget ; & α. Co-  
 dicis Hebræi originem ac θεοπνευσίαν divinam , Authentiam & Auctori-  
 tatem

tatem canonicam, *Integritatem* quoad sensum intemeratam, in melioribus & *MSctis* & *impressis codicibus* omnium temporum, & antiquam Divisionem Masorethicam expendet: *β. Lingua* Hebraicae antiquitatem primævam, indolem egregiam, dignitatem variis prerogativis excellentem, & constantiam in elementis literalibus, punctisque vocalibus & accentualibus fere invariata, Masoræque cura multum conservata à labe demonstrabit: & *γ. Styli sacri certitudinem*, simplicitatem, Efficaciam, Evidentiam, Plenitudinem, Brevitatem, Verecundiam atque Proprietatem, & *positionibus & exemplis* illustrabit. Porro in hac *I. Parte* agere debet *II.* circa VERSIONES ad exemplar Prototypum efformatas, de earundem natura, diversitate, virtutibus atque vitiis, usu genuino & necessario, & abusu critico, ex Pfeiffero, Calovio, Glassio, Hottingero, Leusdenio, Buxtorffio, Huetio, Le Longio, Simonio, Franzio, Zeltnero, Mayero, Franckio, Raithio, Waltonio, Reimmanno, Kortumio, Wolffio atque Carpzovio. Notabit igitur *α. Charisma translationum* omnium, ipsis tamen fontibus neutiquam vel præponendum vel æquiparandum. *β. Discrimen* insigne *Versionum* indicabit, & veterum Ecclesiarum & recentiorum, & vernacularum & eruditarum, Chaldaicarum, Græcarum, Latinarum atque Germanicarum, aliarumque ad has conformatarum, vel cum his propius consentientium. *γ. Pretium* singulis justum constituet, imprimis nostræ *Lutheranae*, magni quidem æstimandæ, ast Fonti nequaquam calculo pari ad latus ponendæ. Sequetur *3. SECTIO PRACTICO-EXPERIMENTALIS*, quæ debet exponere *formalem Critici sinem*, qui est *verus Sacri Textus*, sive in Lingua authentica & originali, sive in bona translatione quacunque evoluti *Sensus*, per *media critica* tum interna, tum externa ab interprete obtinendus. Trutinabit eapropter hic *I. ORGANA CRITICA INTERNA*, quæ innatum verbi divini sensum, & verbalem, & literalem, & mysticum, ex Harmonia Scripturæ perpetim parallela, divinaque & grammatica, & rhetorica, & logica, jugiter derivare tenentur: ubi exemplis comprobabit, tum ex Franzio, Calovio, Dorscheo, Franckio, Michaële, Glassio, Lütkenio, Schmidio, Walthero, Læschero, Geiero, Tarnovio, Pfeiffero, Starckio, Gebhardi, Deylingio, Marckio, Coccejo, Hasæo atque Lampio, eorumque vel Libris propriis,



priis, vel excerptis fidelibus, tum & ex sua ipsius Lectione & observatione Biblica depromptis, atque ad alia loca felicemque praxin hodiegi loco inservientibus; quod *α. Symphonicus Scripturarum concentus*, ac Parallelismus verbalis & realis continuus, veræ ac pie criticæ exegeteos primum debeat esse Principium: & *β. Ecclesia Christi scripturaria*, tantum *grammatica* esse obligetur, & curate attendere ad emphaticas sanctioris Spiritus ejusque amanuensium & voces, & phrasas, & idiotismos, & distinctiones, nihilque parvi pendendum in revelatione: quod *γ. Rhetorica biblica* possideat singularem dicendi characterem, & in proprio & in figurato sermone, affectumque spiraret peculiariter indagandum: & *δ. Logica sacra* ideas ac propositiones bene digerat, causarum doctrinam, haud statim obviam, ex locis parallelis explicet, apparentes *εὐαλιόφανεας* pugnantes dextre, quoad potest & necessum, resolvat, & Accentuationis nobilissimæ, nec hominum sequiorum excogitationi facile tribuendæ, beneficio maximo singulas Periodos accurate interpreti disponat. Dein progredietur in parte hac *γ. da*, ad EXTERNA ADMINICULA II. contemplanda, quæ Sensum Scripturæ, organis forte internis nondum plene detectum, vel ulterius illustrandum, declarant uberius, ex *cognatis Linguis Orientalibus* aut *occidentalibus*, ac *versionibus* in his ipsis conscriptis, ex *Rabbinorum* scriptis, *antiquitatibus* sacris, atque *Commentariorum Christianorum* suffragiis: ubi præter supraallegatos auctores, *Raithium*, *Majum*, *Amamam*, *Allixium*, *Clericum*, *Lightfootum*, *Cappellum*, *Witsum*, *Vitringam*, *Buxtorffium*, *Schultensium*, *Hacksperium*, *Lundium*, *Polum*, *Grotium*, *Relandum*, *Goodwinum*, *Altingium*, *Piscatorem*, *Kortumium*, *Hillerum*, *Tossanum* ac *Wolffium* adhibebit in consilium, atque ex iis in selectis edocebit locis: quod *1.* haud vane sæpius conferantur *Metaphrasæ* OO., imprimis *Targumim* diversi generis, *Onkelosi*, *Jonathanis* & *Josephi*, nec non *Versiones Græcæ*, maxime *70' viralis* dicta, & *Vulgata Latina*, aliæque ad latinas, germanicas, & plurimorum vernaculas ex fontibus correctas referendæ: *2.* quod *Rabbinorum* & *Grammatica*, & *Peruschica*, & *Talmudica*, & *Kabbalistica*, & *Karaitica scripta*, ob lucem ipsi sacro textui interdum inferendam, & ob vindicanda non raro biblica oracula, & ob Judæos ipsos aut convertendos, aut saltem convincendos jure cum fructu

fructu evolvi possint : 3. non spernenda multoties sint *adminicula Archaeologica*, ex antiquitatibus & sacris, & profanis, historicis, geographicis, genealogicis atque chronologicis, vel & disciplinis realibus philosophicis, alia olim methodo tractatis, nonnulla subsidia quandoque derivantia : & porro 4. quod *commentariorum* à Christianis editorum, & nunc integros Libros, nunc quosdam eorum articulos explicantium, suaque adjuncta critico-exegetica, aut *paraphrasibus*, aut *observationibus*, aut *onomasticis*, aut *hierophycis*, aut *miscellaneis syntagmatibus*, aut *collektaneis exegeticis* proponentium vota polentia atque suffragia majora saepe numero investigandum sensum adjuvent. Dein transibit à ad PARTEM ELENCHTICO-THERAPEUTICAM, Hostesque Gnisio-criticorum & in suis Principiis, & in deductis inde Interpretationibus falsis cognoscendos atque redarguendos sistet, censoriis criticorum virgulis mulctaturus atque obeliscis jugulaturus *Principia ac Fundamenta Pseudocritica*, quæ vel aperto Marte aciem instruunt, vel per cuniculos agere tentant ; & nunc ipsas *palmarias* de Vet. Test. & Canone & Lingua & Stylo conservandas *Prenotiones* labefactatum eunt ; nunc *debitum ordinem*, inter *textum* originalem atque *translationes* cum antiquas tum recentiores, accuratis limitibus constituendum, perturbant & invertunt ; nunc *posthabitis* primum adhibendis *adminiculis criticis internis*, & Scripturæ innatis, solum *externis* indulgent *mediisque literariis* nimirum inhærescunt ; nunc omnia conjecturis suis censoriis subjiçunt, atque *licentioso dente suo critico* libere circumrodendi potestatem sibi attribuunt. Hic ergo non poterit non ante oculos statuere *Cappellum*, *Grotium*, *Waltonum*, *Morinum*, *Scaligerum*, *Vossium*, *Pezronum*, *Maslesum*, *Meibomium*, *Clericum*, *Hardium* atque *Whistonum*, singulorumque & *characterem* proprium delineare, & *hypotheses* privatas liberiores examinare, & *loca quaedam* ab iisdem licentius tractata vindicare ; una adjecto interdum rectius sentientium *criticorum calculo*, qui maximam partem allegatos ante Pseudocriticos jam graviter depexos dederunt, & genuinæ Criticæ Philobiblicæ patrocinium mascule susceperunt, primaque inter mox nominandos subsellia jure occuparunt. Hinc perget 7. ad SECTIONEM HISTORICO-LITERARIAM, quæ ad confirmandam magis probam *Praxin Criticam* producet in scenam potiora

Lumi-

*Luminaria atque Ornamenta Gnifio-Critica*, quæ, ut omnem cordatorum Criticorum mensuram adimplerent, enixe elaboraverunt, & summum pleraque fastigium conscenderunt, jam *principia* genuina è tenebris in lucem revocando, jam *versionum* quarundam virtutes ac vitia demonstrando, jam *præjudicia ac p̄sola* Ψ&Δν adversariorum infirmo, jam *loca quadam Scripturæ* ex subsidiis atque adjunctis criticis illustrando. Spectant autem huc præ aliis jure præcipuo, *Origenes, Hieronymus, Flacius, Glassius, Franzius, Buxtorffii, Was-muthus, Calovius, Waltherus, Hottingerus, Le Longius, Pfeifferus, Amama, Vitringa, Relandus, Witsius, Leusdenius, Coccejus, Heideggerus, Lightfootus, Lœscherus, Deylingius, Cellarius, Starckius, Maji, Michaëles, Rambachius, Heumannus, Hasæus, Lampius, Müllerus, Kortumius, Friderici, Raithius, Schickardus, Hillerus, Klemmii, Pfaffius, Wolffius atque Carpozovius*, quorum *scripta, inventa atque merita Critica*, tum ex aliis nonnunquam recensere poterit, tum & sua *κείσεται* moderata tantisque nominibus debita, illustrare conabitur. Neque vero *ordine continuo* singulas pertractare atque absolvere partes, necessum fore existimabit: verum, *nunc Prænotionem Criticam, nunc Organum Criticum, alia hora Præjudicium Pseudocriticum*, rursus *alia primæ magnitudinis Stellam Gnifio-criticam* in medium prolaturus erit. Habui hoc *Collegium* superiori atque hoc adhuc anno.

## CONCLUSIO.

**H**Abet hic *Lector benevolus* generalem Delineationem typicamque Repræsentationem *VI. Collegiorum*, cum *VI. aliis*, quadriennio proxime elapso, à me in *Stipendio Illustri* pro viribus habitorem; quorum *occasionem*, quæ me, ut illa aperirem, commovere potuit ac debuit, nec non *typis eadem divulgandi rationem*, in antecessione primoribus labris prægustavi. Placet jam per modum *appendicule* haud frustraneæ aliquid subjungere de *singulorum necessitate atq. utilitate*, to-

D tius-

tiusque instituti conformatione. Quod igitur spectat  
*I. Hypotyposin Collegii Analytici*, continet quidem nonnulla  
 non prorsus æque necessaria; cum plenioris atque ac-  
 curatioris, cum *progressis* jam aliquatenus *hebraophilis* in-  
 stituendi, *hodega ideam* contineat: ipsa vero *analyfi*, &  
 complanata quidem à me atque signata viâ, aliquan-  
 diu suscipienda & perficienda, quid magis potest cen-  
 seri necessarium aut conducibile in studio hujus Lin-  
 guæ? Novi edoctus propria experientia, juvenibus he-  
 braica exculturis nihil *tanto oneri tantæque dividia* esse,  
 quanta plerumque solent tractare *exercitia analytica atq;  
 synthetica hebraica*, ut pro vespis & crabronibus habeant  
 curas atque horas istas elementares, sibi maxime fasti-  
 diosas. Ast & hoc me profiteri jubet usus rerum ma-  
 gister, analyticorum Collegiorum pestem nullam esse  
 capitaliorem, quam hanc; si *auditorum nausea* atque  
 tædium docentem à tramite regio cogat deviare mox  
 ad *diverticula*, aliorum tendentia, & palatum modo,  
 intempestiva laborantem malacia, stratagemate calli-  
 do delinientia ac permulcentia. Scilicet *repuerascere* pu-  
 det (utitur hac phrasi *B. noster Schickardus* alicubi) *an-  
 nosos alphabetarios ephesos*, & serperastro præmature reli-  
 cto, absque firmatis cruribus & talis, non dubitant  
 gradibus incedere virilibus, vel potius, cum cereis  
 alis ad solem volare instar Icarum deliri. Porro *II. Schema  
 Cursoria Bibliorum Lectionis* usu sese suo patentissimo com-  
 mendat mirifice, ut profecto (si foret integrum) *re-  
 petere* ego quidem vellem *multos præteritorum*, & in *Mo-  
 nasteriis* jam per 18. annos integros à me *exactorum dierum*, &  
 beneficio methodi istius horas dicarem quasdam tali Bi-  
 bliorum, compluribus vicibus perlegendorum, evo-  
 lutioni. Quodsi enim haud adeo magni æstimanda fo-  
 ret

ret perfectior Ebraicæ Literaturæ notitia , aut acquirenda in mnemonicis adminiculo , alias difficillima visa , vocabulorum Linguæ sacræ copia : annon longe maximi , imo æstimationem prorsus excedentis , pretii opera isthæc est judicanda , quæ nobis *verbum Dei non in versione* , licet præstantissima , sed *in ipso originali textu* reddit familiarissimum , nec unum modo ejus volumen , sed omnia *θεοπνευστα* scripta , brevi temporis spatio , ob oculos ponit , perpetuamque Scripturarum cunctarum analogiam continuo nexu patefacit ? Debeo istud *salutare consilium* multis potissimum *Magistris* , suo me exemplo commonefacientibus , *Coccejo* , *Franzio* , *Edzardo* , *Franckio* , *Gussertio* , *Stolltenio* atque *Tribbechovio* : quos alii quoque imitentur , rogo & obsecro ; cum quivis , in studio Linguæ sanctioris aliquantum versatus , istam prosequi queat exercitationem , sibi multo fructuosissimam. Quod jam III. attinet *Adumbrationem Metaphrastici Collegii* , pro mea quidem sententia *pernego* , quenquam suo satisfacere posse *divini Interpretis sacræ Oratoris officio* ; si non supra plebis suæ multitudinem sapiens , suam , qua uti debet , *translationem cum ipso textu authentico conferre* , & apud nos quidem , *Wurtembergicorum Bibliorum Lutheri* , *B. Hedingeri opera* & *Ducalis Consistorii auctoritate editorum asteriscos* , ad *fontium emphasin* eum sæpe remittentes , dextre usurpare possit. Quis vero , nisi in divinam injuriosè providentiam , *floci fecerit Donum* aliarum *Versionum* , Ecclesiæ multorum seculorum decursu concessarum , vel recentiori quoque ætate efformatarum ? Juvabit sane , observationes ex iisdem , origini maxime affinis , collectas ad verum Scripturæ sensum bene transferre. Non opus est , multa dicere de *IV. specimine* , vel *Lineamentis Collegii Polyglotti Orientalis Harmoni-*

*ci.* Non possum ire inficias, haud tantam, quanta & Analytico, & Cursorio, & Metaphrastico vendicata modo fuit, necessitatem atque utilitatem adscribi debere hujus generis *polyglotio*, Linguas Orientales reliquas, & cognatas quidem evoluturo: nec tamen & hoc negare ausim temere, nihil prorsus commodi ex istarum filiarum cognitione, ad ipsam redundare matrem Ebraeam, suis hodie divitiis antiquioribus exutam. Saltem admittere omnes hoc debent, *Chaldaismo Biblico Danielis & Esra* plurimum opitulari Targumim, seu Versionum Chaldaicarum collationem: ut de reliquis alibi jam dicta non repetam. Illis vero, qui *Polyglottias* istius orientalis amore capiuntur, aut ejus usu persuasi, istud emetiri cupiunt iter, pro certo affirmare atque polliceri etiam non erubesco, positum ibi *via monstratorem* felici successu haud iri destitutum. Quid jam memorem *V. Exemplar Collegii Rabbini*? Ita me planum fecisse ejus arbitror usum, sapissime haud contemnendum, ut mihi persuadeam, eum, qui ipsum illud schema, atque indicata ejus rudimenta pensiculate perlegerit, facile mecum consensurum: modo prius non vulgariter tinctus sit *Literis Hebraicis*, nec vanis multorum praedudiciis plene occupatus, quasi *Masoretarum* labor omnis vilior habendus foret apinis & tricis, *Rabbinis*, & *Exegetis*, & *Talmudistis*, & *Kabbalistis* puri puti essent fabulatores atque inepti nugivenduli. Quis vero unquam (ut hoc unum non taceam) Linguae Hebraicae notitiam suis absolvere potuit numeris, *absq. Rabbinismi intelligentia*? quis cum *Judais* idonea agere valuit Methodo, dialecto ipsorum ignorata, variisque illorum libris principiisque non cognitis. Quis *scriptionem* ipsam originalis Vet. Test. Textus accurate investigare &

& variantes ejus Lectiones discernere polluit , plane hospes in *Masoretarum opere critico* ? Quod tandem pertinet VI. ad *Sciagraphiam Collegii Critici* , optandum sane foret , ut acromatica *Theologia exegetica* & sacra hermenevtica , certe plurimum necessaria in omni ipsius Theologiae studio , istiusmodi jam deprehenderet , & fundamenti loco subjecta haberet præcognita atque *progymnasmata critica* . Certe possunt distingui , saltem non facile simul tractari , & *exegetica* sive hermenevtica , & *critica* atque Philologia sacra : cum varia diversorum principiorum tractatio , & multiformis eorundem ad ipsos textus biblicos accommodanda applicatio recte discernantur . Quomodo autem ( ut & hic notabilem adjiciam observationem ) articulus de *Scriptura sacra* excellentissimus , absque *prænotionibus criticis* capi exacte poterit ? quomodo puritas atque integritas authentici canonis contra hypercriticorum audaciam defendi ? quomodo linguæ sanctioris notitia , non umbratilis illa atque vulgaris , sed accuratior ista geniumque ejus interiorem indagans satis acquiri ? quomodo media critica plane ignorata , dein probe applicari ? quomodo merita Gnificriticorum à Pseudocriticorum strophis disternari , nullis prælucentibus canonibus genuinis ? Loquitur dies & clamat experientia , quam parum proficiant etiam *plaustra optimorum commentariorum* penes se habentes , hermenevtæ aut homiletæ , *auricularis stigma* fronti inustum publice gerentes , aliisque ludibrium , & sibi tædium debentes , inter maximam quoque librorum haud dextre usurpandorum farraginem , quia discriminare non possunt tam varia ingenia , critico destituti judicio . *Restat* jam , ut pauca quædam alia adjiciam *monimenta* , vel *rem ipsam* , vel meum sal-

tem scopum uberius explanantia. Non potuit fieri, quin in cognatis hisce Collegiorum argumentis, ad ideam *curriculi orientalis Philologici plenioris*, à me contextis, eadem nonnunquam recurrerent, ratione tamen diversa hic vel ibi proposita: quod ipsum etiam de *Auctorum nominibus*, promiscue interdum, nec sine causa tamen, citatis, teneri velim. Quodsi *nexus* alicui non sit obvius, necesse habebit cogitare, legere se *Hypotyposin*, *Schema*, *Adumbrationem*, *Lineamentum*, *Exemplar* atque *Sciagraphiam*, non rerum tractationem evolutam, aut vivam corporis ipsius imaginem, oculis obversantem. Ceterum plura *hujus generis & alius ordinis Collegia Lectori benevolenti repræsentabit paucis meus Gnomon Orientalis Horologii, Horis XXIV. Collegiorum*, vel necessariorum, vel utilium, vel curiosorum, juxta *Ideam* perfectioris *Curriculi orientalis habendorum, tardius decurrentis*. Visum fuit, hic abstinere citandis & levi opera excerpendis *Auctorum* allegatorum *testimoniis*: quia & à mea desciscere debuissim mentis intentione, & appendicem convasare, ipso hoc Collegiorum repræsentatorum typo ampliorem, neque consultum esse duxeram quoque, schedas hæc, ex industria proximis annis cum pluribus communicatas, *multum immutare*, aut noviter reddere prolixiores. Interim *mea* patescere poterit *opera*, ex hisce primis laborum privatorum lineis atque umbris, non iis modo, qui res ipsas judiciose & *sine partium studio* expendere & discernere norunt, sed & illis præsertim, quorum *est*, & *interest* quoque obligationis ergo, *eo loco ingenia locare*, quo illa Deus & natura volunt posita, ut communitati prodesse queant, tanquam utilia membra, ad suas, non alienas stationes prudenter admota. Quodsi arcana humanarum rerum dispensatrix fortuna divi-



divina, & humana quoque studiorum meorum moderatrix *Promotorum Voluntas* tale mihi munus assignaverint, ut hujusmodi *collegia* reiterare forsitan queam: contingere olim posset, ut horum *Schematum* quædam, inprimis *Collegii Metaphrastici, Rabbinici atq; Critici* integros parturirent Libellos, suaque tum latifundia fufius quoque & enucleatius explicare allaborarent. Jam quidem pulchrum mihi est & pium, Deo publicas etiam agere gratias, pro mente ad hanc studiorum conformationem directâ, & ad has institutorum Collegiorum rationes auxilio altiore munita: uti & *Dominis Auditoribus* me patienter audientibus debitas hic palam refero grates. Faxit nunc idem *Numen* benignum, ut hæ ipsæ etiam paginae, publicis exscriptæ typis, *compluribus* aliquod afferant emolumentum, & *ipsius honori*, & *aliorum commodis* reapse inserviens. Placet tandem, hasce meas observationes *consignare* cordatis *Viri*, de *Literatura Orientali* ex *nostratibus longe meritissimi*, B. nimirum *Schickardi* verbis, queis in suo *Bechin. Happer.* vel *Prödromo Examinis Comm. Rabb. officii sui atq; instituti rationem* significantissime ita *Lectori* exponere voluit: Hæc est *mens mea: Authoritatem Authentici Textus*, quantum in me est, manu tenere: ad *majora Biblia*, obstetricante *Buxtorffio Basileæ* renata, fructuosius legenda, studiosos manuducere, simulque ab aliquorum *Veritatis hostium* *μισεβουων* indocto & cyclopico contemptu vindicare: *Emphases originalium vocum*, quæ sub *versionum* involucris ceu cortice latent, enucleare: *Idiotismos* S. Linguae, à genio ceterarum remotissimos, proinde *nullo uno adæquato earum vocabulo explicabiles*, amplioribus verbis & circuitione utcunque repræsentare: *Judeæ* suosmet gladio jugulare: aliorum *interpretationes* modesta & *omnibus seculis concessâ libertate* examinare: *Masoræ*, minus quam decet vulgo notæ, usum monstrare: *Cabbalæ* arcana studiosis prodere: *strenuos* paulatim ulterius & ad *Chaldaismum* provehere: *tepidos* vel tantum ad *Hebraismi* amorem inflammare: *utrisq;* mecum proficiendi ansam præbere. Hoc *Magni istius Viri* (cujus, quod ipse de se & *Ræuchlini* memoria dixit, nunquam *sine stimulo ad hasce literas* recordor) exemplum, partem, mei quoque *Repetentis officii* (si *parva* licet componere magnis) norma fuit, atque *Collegiorum* hisce schedis delineatorum regula: quæ ut *aliis* porro aliqua saltem ratione inserviant, certe quorundam *Biblia* originalia excolentium atque adamantium *favorem* provocent, à supremo studiorum omnium moderatore Deo enixe deprecabor.



Venerabilis Repetentium Collegii Membris Præclarissimis,  
 inde à 4. annis, vel ex eo promotis, vel *adhuc* istud exornantibus, aut *mox* illustraturis,  
 S. P. D. devinctissimus *Collega*, hunc *Observationum fasciculum* *is* inscribens,  
 M. Dav. Frid. Megerlin, Pagellarum præsentium Auctor.

**N**Unquam porro, *Collegæ ac Fautores æstumatissimi!* rotundæ istius nostræ *Repetentium Mensæ* recordabor, quin una etiam cum debita recorder observantia dulcissimam mihi memoriam, & largissimæ *Divini Numinis* erga me indignum Clementiæ, & copiosissimæ gratiosissimæque *Serenissimi Principis nostri*, isto 4. annorum *curriculo*, mihi præstitæ immerenti Munificentiæ, & suavissimi simul mihiq; pretiosissimi *Collegialis vestri Favoris atq; Amoris* mutui. Erunt hæc omnia mihi jugis atque digna Laudum, Gratiarum agendarum, animique bene memoris merito conservandi materia; sive jam (quod, *uti nostis*, diu jam mente præcepi) *brevis literarii itineris gratia* mihi contingat frui, sive mox, splendidi *muneris istius* (quod, dum hic *Speciminum Prodromus* sub prelo jam sudaverat, inopinato nuperrime, singulari *Promotorum* Favore, mihi gratiosè oblatum fuit) apud *exteros cives* nostros capeffendi principium locare, Deo sic providente, tenear. Quanti vero æstimandum est, *Collegæ & Fratres Honoratissimi!* istud *Indulgentissimi nostri Nutritii* beneficium, quo is non *hic* modo *Venerabile Repetentium Collegium* clementissime solet maectare, *lautiore* Eos *mensa* jugiter communicans, variisque cum *honoris*, tum *libertatis* juribus, præ aliis *Stipendii sui alumnis*, eosdem donans, amplissimamque *Philologiam & Philosophiam & Theologiam* alios rursus docendi facultatem Eis concedens: verum etiam *lisdem* ad altiora sic bene præparatis *aliquandiu*, luculentissimas *Patriæ nostræ Provincias sacras*, temporum successione legitima, gratiosissime tradit administrandas. Jucundum est profecto recogitare, & olim quoque, *Socii Laborum strenui!* juvabit meminisse, ex ipso hoc *Collegio nostro*, XIV. tantum annorum cursu, ad lautissimas, & *Professorum Philosophiæ atq; Theologiæ*, & *Superintendentium*, & *Præceptorum Clausuralium*, & *Pastorum*, & *Diaconorum*, Spartas, in præcipuis tum *Würtembergiæ nostræ* civitatibus ac locis, tum *Extraneorum* quoque urbibus primariis, benevole promotos fuisse longe plurimos, qui in ipso munerum suorum conspicuorum splendore tam *Mensæ*, quam *Collegii Repetentium* læta memoria sæpius recomminiscuntur. Quemadmodum vero non vana *spes* nunc me alit, fore, ut *Pentecostali tempore* instante, faustis auspiciis *Societatem vestram mihi longe Carissimam* relicturus, impetrata à *Principe* aut mea ad *iter* suscipiendum venia ac discessione, aut (si *Ipsi ac Deo* videatur) etiam *Promotione* nuper oblata, *novis* rursus *Collegis* Dignioribus locum facere queam: ita, dum ad benevolum *Examen* harum pagellarum mearum in publico *Colloquio Academico* vos jam peramanter invito, debitas una omnibus ac singulis perfolvo *gratias* pro exhibito mihi adhuc amore ac favore vestro. Fortunet vos porro etiam *Benignissimum in Cælis Numen*, ut *labores vestri omnes*, tam *Ecclesiastici*, dum verbum Dei annunciando & Sacramenta administrando, Domini gregem bene pascitis; quam *Scholastici*, dum aliorum mentibus variam, in *Repetitionibus* vestris, & *Philologicis*, & *Philosophicis*, & *Theologicis*, Eruditionem instillare debetis; nec non *reliqua* etiam univèrsa genera officii, ad conservandam *Stipendii* hujus *Ducalis* disciplinam bonumque ordinem vobis demandati, spectent atque enitentur ad *Dei gloriam aliorumq; ædificationem*. Ita Tè Deus amet, plus plusque sospitet *venerabile mibiq; per amabile Repetentium Collegium!* ut mutuo concordiæ, industriæ, doctrinæ, pietatis atque sinceri affectus vinculo jugiter colligatum & copulatum, *efflorescas novo semper vigore*, ad *splendorem Patriæ, publicumq; egregium*, & *perpetuum Tuum incrementum*. Scribebam d. 10. Ap. 1729.

Fasciculus

*Fasciculus observationum miscellarum disputabilium, uberiorem opponendi materiam præbentium.*

I. **Q**ui *Theologiae* opitulantiem *Philologiam S.* nullo modo philosophari opinantur, imperfectam ejus ideam sibi ingenerant, nec pollentiam *Critica*, a judicando ita dictæ, satis assequuntur: merito igitur ablegandi, ad Auctores fere infinitos e. g. *Glassium, Buxtorffios, Pfeifferum, Hottingerum, Lœscherum, Cappellum, Schmidium, Franzium, Waltonum, Klemmum, Clericum, Calovium, Simonium, Pfaffium, Leusdenium, Bashuyse- nium, Wolffium, Heideggerum, Cellarium, Polum, Reimmannum, Le Longi- um, Carpzovium, Whistonum*, aliosque, diversissimi licet generis, longe plu- rimos, ut intelligere discant, quanti illud sit æstimandum: *Textum Origina- lem* interpretari, *Linguas Authenticas* investigare, *Versiones quascunque* per- scrutari, *Antiquitates prisca* indagare, *commentationes quasvis & Judæorum & Christianorum* examinare, judicioque suo ad regulas accuratas exacto, sententiam maxime probabilem, de omnibus criticis quæstionibus, pronun- ciare. Id quod in *Idea Generali cursus philologici orientalis*, distinctis inter- vallis & gradibus emetiendi, pluribus explicatum dabo, cum *proximis hebdo- madibus* prelum quoque sit expertura.

II. *Protestantes* cordati, virtute omnium *primorum Principiorum* suo- rum, non possunt non magni æstimare *Philologiam S.* ad *Lectionem Scri- pturarum in Linguis Authenticis* facem ipsis præferentem: Inprimis tamen *Linguam Ebraeam*, quæ singularibus fatis ac prærogativis suis *Dignitatem* suam tuetur, præ universis totius orbis nostri *Linguis*: quæ & *Theologiae* cultori profus evadit *necessaria*, tantum non ad omnes officii sui partes le- gitime implendas: Quæ maximos etiam eidem præstat *usus*, cum in ipsa *Theologica* sparta, tum & in studio *Philologico OO.* universo: nec ullis *exprobrationum* atque *exceptionum* infirmarum telis vulnerari aut confodi un- quam potest: præterea etiam *prædicatur* quamplurimis eruditorum & par- tium & temporum omnium *Testimoniis* locupletissimis: similiter quoque *hypothetica necessitate variaque utilitate* in *Orientali* curriculo *Philologico* sese commendant, *Dialectus Rabbinnica, Lingua Aramaea*, in IV. *Idiomatibus* suis, *Babylonico, Samaritano, Hierosolymitano & Maronitico*, nec non *Lingua Arabica* atque *Ethiopica*. Subministrant hæ positiones *Dispositio- nem X. Argumentorum*, quibus meum *Fus Postliminii Orientis* suspectam non- nullis, saltem plurimis contemtam *Linguae Ebraeae* aliarumque *Orientalium* dignitatem, necessitatem atque utilitatem propugnabit: quod & mox, *fi- nitis Paschalibus feriis*, operas exercebit typographicas, *Deo volente*.

III. Quodsi *quæras* : Utrum & *Philologia* & *Philosophia* ad pleniorē *Scripturæ intelligentiam* requiratur ? haud gravatim ajo : *utrique* suum & necessitatis & utilitatis gradum esse adjudicandum. Si vero *inftes* interrogando : *cujusnam* potiores censeam partes esse debere ? Nolim ego quidem (cum nimis nota sit Reformatae Ecclesiae Doctorum quorundam pugna infelix : *An Philosophia sit S. Scripturae interpretis ?*) *Pastoris* cujusdam *Aroviensis*, de *Cel. D. Scheuchzeri S. Physica Johi* ad Doctissimum *Joh. Bernoulli*, literas hac in materia scribentis judicio subscribere : studio *S. Philologiae & Criticæ, Philosophiam Naturalem & Mathesin in Theologo* multum præferendam esse. Potior mihi est *Theologi* nostratis *Meritissimi, Magni* illius *Calovii*, sententia, quæ in *Thesi Anti-Syncret. IV.* sic pronunciat : *Theologia studioso longe magis necessaria est Linguae Hebrae, & Graecæ, quam Theologia Scholastica notitia, aut Patrum studium, aut Philosophiæ, ac nominatim Logicæ & Methaphysicæ.* Allegavi eundem ex *T. I. Syst. Theol. p. 88.* fusius istam mentem suam exponentem, inter alia *Testimonia*, in meo *Jure Postliminii OO.* adducta. Cum modo citatis *Calovii* verbis conveniunt utriusque & *Henrici Jacobi & Gualtheri van Bashuysen* effata, huic causæ aliquid (ut puto) lucis commodantia, hæc quidem : *Philosophia* nobis est *innata*, non item *Philologia* : *Philosophia* sola ratiocinatione, *Philologia* & ratiocinatione, & *regulis fere infinitis*, inprimis frequenti collatione & observatione acquiritur : hinc ut *judicium*, ita *experientiam*, & ipsam adeo *memoriam* requirit. Ceterum, in *tota hac lite* sat *circumspecte* dijudicanda, opus esse arbitror *circumstantiarum discrimine*, *ratione ingeniorum maxime*, stylo *B. Joh. Christ. Langii*, vel *universalium, admirandorum, vastorum, laboriosorum, curiosorum, docilium, excitatorum, investigantium, publicorum, theoreticorum atque venerabilium* ; vel *particularium, modo obviolorum, angustorum, desidiosorum, nauseabundorum, infelicitum, languidorum, usurpantium, latentium, practitorum & contemtorum*, sed & *ratione subsidiorum, scoporum, Patriarum, temporum Academicorum*, atque *obligationum variarum*. Spectant huc quædam ex *Præfatione Ordinis Theol. Halensis, Modestæ Disquisitioni D. Joach. Langii præmissa, & Reineccii Præf. ad Pocockii Not. Miscell.* Nonnulla etiam ipse posui *discriminatim* in edendo *proximis diebus Gnomone Horologii OO. Horis 24. Collegiorum*, vel *necessariorum*, vel *utilium*, vel *curiosorum*, juxta *Ideam OO. curriculi* habendorum, *sensim decurrentis*.

IV. Non sufficere potest *Exegetæ erudito*, qualiscunque tantum & *proletaria* atque *quotidiana Linguarum SS. cognitio*, sed *accuratior demum & consummatior*, verbo, *Critica* (qualem in *Primit. Tubing. Diss. I. de Præj. Th. p. 57.*

Th. p. 57. delineavit *Magnificus Dom. Cancellarius D. Pfaffius*) hermeneutico fini accommodata plurimum utilitatis præstat. Nemo igitur unquam negare aufit, vel in dubium vocare poterit, quæ ex communi Protestantium sententia, in usu Theol. Philos. Leibn. ac Wolff. p. 180. ita posuit graphice apud nos famigeratissimus Monasterii Bebenhufani Dn. Præceptor Canzius: Voces sunt signa cogitationum, non signa signorum, quæ ex obliquo, & per ambages ad signata ducunt. Atqui Versiones signa sunt signorum, quæ Lingua Originalis utitur; non potest igitur interpretis commode Linguarum originalium notitia carere. Hinc necessitas grammatici studii, rhetorici, cæterorumque pendet. Non plene his respondent, quæ Celebratissimus Christianus Wolffius, in ore ac memoria hominum ævi nostri vivens, in Philos. sua rationali p. 701. sq. scripsit: §. 978. *Lingua authentica hunc solummodo habent usum*, ut iudicium ferri possit, num versio rite facta, seu an voces Linguae authenticæ & in versione iisdem respondententes eandem rem designent. *Profecto non hunc solummodo usum habent Lingua Authentica!* Recte quidem ibi Vir Meditationis profundissimæ summe Reverendi C. Neumanni, per 36. annos excogitatam hypothesin, de significatione Literarum hebraicarum Hieroglyphica, ac seminibus vocum, harumque significatione quodam essentiali, non adeo magni æstimat; cui ego minus tribuo, quam ipse ei concedere videtur, quamque nec specimina ad Ill. Leibnizium A. 1707. perscripta ab ipsomet Neumanno, nec alia ejusdem volumina, nec Helmontii præludens huic sententia, nec Doct. Læscheri commendatio atque usurpatio in Tr. de causis L. Ebr. & passim in Relat. Innoc. nec tentata a Zieroldo ad integros Libros Biblicos applicatio adhuc mihi persuadere potuerunt, ut lucem, tenebras atque ambiguitates Ebraicas aliquando dispulsuram: cum ipsam illam opinionem loco certi atque indubii significatus, sexcentas ambiguitates novas, vagamque & in mille formas flexilem ideam parere nullus dubitem, censente idem Cel. Christ. Ben. Michæele, Scharbanio, Schudtio, Reuschio, Soucieto, Klemmio. Verum in eo, ex multis rationibus alibi plenius tractandis, non possum non discedere a nominato Marpurgeni Philosopho & Mathematico Cel. Wolffio, quod loco citato nullum linguæ Authenticæ in notionibus venandis usum concedere vult, nisi quando denominandi ratio fuerit a notione petita; §. 914. cum vel solam Excellentissimi Hamburgensium Pastoris ac Professoris LL. OO. Joh. Christophori Wolffii Bibliothecam Hebræam ac Rabbinicam, ad Judæorum scripta omnia introducens, Curasque Criticas in N. T. ei opponere suffecerit: quod etiam in Logica Germanica, p. m. 168. ait: *wir gehen zu weit, wann wir aus der Sprach, Kunst den Nachdruck des Worts zu zeigen gedencfen*; ubi Solidissimi Dn. Prof. Rambachii Instit. Herm. L. II. c. 11x. de eruendis styli sacri emphasibus p. 317. & antecedens C. VII.

de consideratione vocum ac *phrasium* singularum, nec non *D. Lütkenii* Collegium *Emphasiologicum*, A. 1728. editum rem *decidere* velim: tandem quoque, quod in *Ratione Praelect.* p. 115. *etsi* Theologiae dogmaticae, moralis atque polemicae *fundamentum* esse ajat *Scripturae sacrae exegesi*, asserat *tamen*: linguarum authenticarum & antiquitatum studio *plerumque* non obtineri, nisi ut *rextus* in *aliam linguam* rite transferatur; ut vero singularum vocum *notiones genuinae* exhibeantur earumque *nexus ac emphasis* ostendatur, & demonstrativa fiat interpretatio, id praestari in primis ope regularum *Logicae* verioris ac *Rhetoricae* & *Grammaticae* generalis seu *philosophicae*; quorsum citandus est suo jure *Glassius*, ut, plerisque dictum incomparabile, ipsius *Philologiae opus*, Criticis atque Exegetis auro carius, sententiam hic pronunciet. *Dixi*: me heic in *diffusorem* campum hunc exspatiari, jam loci angustia exclusum, haud posse: neque etiam consentaneum vel honorificum mihi foret, *viro perspicacissimo* aut facere injuriam, aut certe molestiam creare: hoc tamen *tacere* non possum vel debeo, siquidem mens lava me non fallit in *ponderata* causa isthac: Aut *logomachiae* aliquid in hisce latet *Philosophi* verbis ab aliis hic abeuntibus, aut saltem *loco suo movet antiquos* sacrae philologiae, grammaticae, criticae, rei antiquariae, logicae, rhetoricae, hermenevticae atque exegeticae *limites finales*, nimiumque revocat ad *philosophiae carceres* ista Theologiae subsidia. *Ceterum* omnino foret optandum, ut etiam ex mente *Magnifici hujus Philosophi* demonstratus, *Authenticarum Linguarum* in S. S. interpretanda *usus, versiones vernaculas*, ad fontium originalium intellectas voces, rite examinaturus, *plures* excitaret, Hebraicae etiam Linguae operam curatorem commodantes.

V. *Famosa* est atque *difficilis* *Questio Critica de Masora & Punctorum vocalium atque accentualium cum antiquitate tum auctoritate*, ut prudentissima videri possit *optio*, quae ad *dubitantium Scepticorum* partem accedit potius, quam ad *decernentium Dogmaticorum* opinionem. Verum si in thesi & in *actu signato* *Fluctuantium* sententiae subscribas, videas tibi contingere in *hypotheli* & in *actu exercito*, ut pro *objecto materiae* nunc *Cappellianus*, nunc *Buxtorffianus* evadas. *Mirabilis* est *Cel. Jo. Marckii*, utriusque partis argumenta *expendentis, dijudicatio* in hisce 7. *Positionibus* curiosis: 1. *Traditio & ratio magis* facit pro punctorum antiquitate, quam contra eam: 2. *Documenta realia* validiora sunt *contra* eam, quam pro ea: 3. *ipsa punctorum origo*, divina an humana, *vix prorsus* potest judicari: 4. in qua incertitudine *minus probabile* videtur, eadem ab *Esra & Synagoga magna*, ad literas esse addita: sed 5. *magis probabile*, quaedam ab *origine prima* esse omnino repetenda, praeter aliis: 6. nec leviter aut temere ab *hodierna* punctatione est recedendum: sed nec 7. ab *altera parte*, eadem *nimis superstitiose* semper & in omnibus sequenda.

quenda. Hinc plerique, ex quo, seculo superiori *Cel. Buxtorffii* atque *Cappelli*, contentiones criticæ ferram *din*, *prolixè & erudite* reciprocarunt, hodie eorum scripta ac sententias in *recentes tantum modulos* transfundunt. Ita e. g. nuperrime *Præstantissimi* nostrates *Duumviri* *Juvenes*, *Lud. Hercules Daserus*, *Diaconus Ecclesiæ Bietigheimensis Præstantissimus* in *Exercit. Philol. Buxtorffiorum* maxime ac *Wasnuthi* argumentis, originem & auctoritatem *Punctorum Hebraicorum Divinam* asseruit, stabilivit & vindicavit; contra, refutatus ab hoc ipso, *Jo. Frid. Cotta*, *Honoratissimus*, nobisque amici<sup>ssimus</sup> *Collega adhuc noster*, jam a *Serenissimo* nominatus in hac *Universitate Professor Extr. A. 1726. in Exercit. Histor. Crit. Cappelli* potissimum ejusque sociorum hypothesein, *liberiores atque doctissima tractatione* defendit atque exornavit. *Me* quod attinet, ita *statuo paucis*, cum in *Syllabo xxx. observat. pluribus excusserim* hanc materiam: I. *Velim, suam cuique libertatem*, in hujusmodi materia, tam *variis dubiis involuta*, fartam tectamque manere, mutuisque abstinere *calumniis*, & vel *æpiciæ* vel *superstitionis* literariæ imputationibus ineptis. *Judiciosissima* profecto sunt & *verissima Magnifici Dom. Cancellarii* verba in *Diss. de Form. consens. Helv. p. 42. n. 9.* ita se habentia: *Quæstio illa de antiquitate literarum & punctorum Hebraicorum, determinatu tam difficilis est*, ut ad *εποχην criticam* viri prudentes & eruditi hic jam confugiant. *Idem* enim fere est *rationum & argumentorum ex utraque parte pondus*, eadem vis. Et rursus in *Introd. in Histor. Theol. Liter. p. 84.* *Cæterum intelligere utique Masoram* debet *Theologiæ studiosus*, ut & de ea judicare valeat, quo in argumento *Buxtorffii Tiberias* certe eum mirifice juvabit. *Mira autem res est*, quod *antiquitas & punctorum & Masora tot dubiis tantaque rerum incertitudine laboret*. II. *Nolim, Criticos audaces*, instar *Cappelli*, *concessis hic dubiis* quibusdam *occurentibus*, ad *mutandam pro lubitu textus S. lectionem* abuti, & *profanis Scripturæ irrisoribus fenestram* sic aperire. *Cordata sunt & momentum causæ utriusque attingunt effata summe Reverendi Dn. D. Weismanni* in *Schediasm. Acad. p. 442. sq.* ubi ita: *Illud dissimulari non debet hoc loco: ipsius etiam de Scripturæ divinitus inspirata doctrina dignitatem & certitudinem summo jure exigere, ne pendere absolute credatur ab hujusmodi problemate*, de quo post *examen operosissimum & exactissimum* totius controversiæ omniumque momentorum illius, *quousque ea eruere & colligere summa potuit industria & eruditio*, adhuc hodie *fatentur Viri Doctissimi*: continere illud *quæstionem grammaticam & Criticam* potius, quam *Theologicam*: argumenta s. *historica s. dogmatica utrinque allata nihil certi demonstrare*, & *lectorem suum in tenebris incertitudinis relinquere*, hincque inter *ipso etiam orthodoxos variantes & contrarias* reperiri sententias. III. *Subscribo mente*

ac manu huic *Canon* III. *Formula consensus Helvetica Edit. Pfaff.* p. 3. Eorum sententiam probare neutiquam possumus, qui lectionem, quam Hebraicus codex exhibet, *humano tantum arbitrio* constitutam esse definiunt, quique Lectionem Hebraicam, quam *minus commodam* judicant, configere, eamque *ex LXX. seniorum aliorumque versionibus Græcis, Codice Samaritano, Targumim Chaldaicis*, vel aliunde etiam, imo quandoque *ex sola ratione* emendare religioni neutiquam ducunt, neque adeo *aliam lectionem authenticam*, quam, quæ ex *collatis* inter se *editionibus*, ipsiusque etiam Hebraici codicis, quem variis modis corruptum esse dicunt, adhibita circa lectiones variantes *humani judicii Κριση*, erui possit, agnoscunt: tandemque præter editionem hebræam hodiernam, *alios esse Codices Hebræos* in veterum interpretum desectentibus ab Hebræo nostro contextu versionibus, quæ etiamnum variantium olim codicum hebræorum indicia sint, decernunt: atque ita *fidei nostræ principium*, *ejusque auctoritatem sacrosanctam anceps in discrimen adducunt*. Scilicet juxta *Bibl. Brem. Cl. VII. fascic. 8. p. 694. Genevenses* ad IV. civitates bene rescripserunt: ex *Epist. Rev. & Cl. D. Heideggeri D. Turretino* scripta, probe sibi perspectum: mentem unice eam fuisse: *solum Fontium Hebræorum Vet. & Græcorum Nov. Testam. divinam* supra omnes, qualescunque eæ sint, *versiones, authenticam* asserere & extollere. Quod utique non probandum in *Pseudocriticis, & Clerico* inprimis, qui ubique in *alterum extremum Cappellianum* nimis suo exemplo propendit in suis *comment. & in Sentimens* de quelques Theol. de Hollande p. 441. & 444. scribit: Vous avez lu les ouvrages, de *M. Cappel & de M. Buxtorf*, & vous m'avez dit plusieurs fois, que *ce dernier n'étoit, qu'un opiniatre*, qui *chicanoit* des verités claires comme le jour. - Mais, disent-ils, *c'est corriger l'Original per les Versions*, au lieu de corriger les Versions par l'Original, que d'en user, comme a fait *M. Cappel*. Le meme *M. Cappel* a refuté *cette miserable objection* plusieurs fois dans les Ouvrages: & il ne faut pas être fort habile pour voir, que l'*Exemplaire des Massorethes* ne doit pas être regardé comme l'*Original* plutôt que ceux que les *Septante* ou les *autres interpretes Anciens* ont eu, mais comme une *bonne copie & revue* par d'habiles gens. *Pessimum vero Criticum* nuper egit *Whistonus* a *Carpzovio* generaliter egregie refutatus. Tandem & IV. *profiteor*, *Anti-Cappellianam* hypothesin non modo *longe tutiorem* mihi videri ad textus originalis *au Jewish* conservandam, & immotum fidei nostræ principium constituendum, verum etiam *multo probabiliorem, & veritati propiorem*, ut *Cappelliana* parti X. modo concedam *argumenta*, veri speciem gerentia, *Anti-Cappelliana* vero XXV. *solidiores diversi generis rationes*, quas heic proponere loci vetat angustia, alibi allegandas. Multum eapropter apud me valent

Vene-



Venerandi atque Doctissimi Jo. Christ. Wolffii hic Læscherum sequentis, pronunciata Bibl. Hebr. T. II. p. 486. Nostram denique sententiam exposituri non negamus, ab utraque hic dissentientium parte ea afferri pro tuenda vel oppugnanda vocalium antiquitate argumenta, quæ optionem facere dubiam possint. Interim rem curatius putanti, & tutius, & re ipsa dignius, & antiquitati Judaica convenientius, visum est eorum amplecti partes, qui vocales vel ab ipsis Scriptoribus sacris, vel ab Esdra, Viro Θεοπνεύσω & scriba divino profectas, a sequentibus autem Doctoribus conservatas, & a Tiberiensibus denique adversus corruptelas imminentium tunc sæculorum præmunitas esse arbitrantur. Addantur ei Pfeifferus, Calovius, Wasimuthus, Carpzovius.

VII. Dantur & non dantur in Textu Hebraico, Enallaga, Pleonafni, Ellipses & Hyperbola, pro assumta Idiotismorum OO. Biblicorum definitione. Dum autem eisdem cum Sennerto esse ajo Linguae sanctæ proprietates, juxta quas ratione vocum simplicium & conjunctarum, tum ab aliis differt Linguis, vel maxime, Occidentalibus, tum & a se ipsamet interdum discrepat, juxta analogiam suam perpetuam & communissimam: miram deprehendo pugnam logomachicam, inter communem & recentiorum nonnullorum sententiam. Non video, (si rem ita ponderem) qua ratione Wokenius Prof. Lips. ope pietatis critica A. 1726. Textum V.T. Ebræum ab Enallagi liberaverit, & dignitati Deo dignæ restituerit: nec comprehendo, quomodo D. Gerdesius, Theol. Prof. Duisburgensis A. 1727. in vesperis suis Vadenfisibus Hyperbolas ex Scriptura S. eliminaverit, & ab ejus macula δυσνοητα loca purgaverit. Hoc autem scio, quod Dignissimus, primum Isenacensis, nunc Gottingensis Gymnasii Inspector, Chr. Aug. Heumannus, in suæ Pœciles T. III. L. I. p. 34. in datis ad ipsum D. Gerdesium literis nuper ei indicaverit: se ea parte, qua cum Cel. V. E. Læschero nulli hyperbolæ locum in divinis Libris relinquat, ab ipso dissentire, novamque istam sententiam eorum refellendam, veterem vero luculentis argumentis propugnandam suscepturum esse, & quidem, cum pietatis speciem habeat sententia isthæc nova, se occasione ea nonnihil verborum facturum de Pietismo critico e Philologia S. eliminando. Conferatur etiam Magnifici Dn. Cancellarii Disput. de recta Theol. Prophet. conformatione p. 23. n. b. ubi in Prophetis dicuntur regnantes enallaga, ellipses & hyperbola, ut sæpius haud ita presse impleta conspiciantur, cum magna verborum amplitudine prolata.

VII. Graviter erratur a contemptoribus Studii Accentuatorii, quod neque Axiomata ejus fundamentalia rite intelligunt, neque quadruplicem ejus usum, sibi non opponendum sed subordinandum, & grammaticum & musicum s. lectorium, & logicum, & rhetoricum, tum in ordinario, tum in extraordinario atque emphatico & affectuoso statu suo satis capiunt. Nemo capitalior ejus est hostis, quam Clericus, qui in Comment. in Pentat. quasi re bene gesta, ἰδιογνωμοσυνην suam profiteretur: post omnes interpretes primum se nullam Accentuum rationem habuisse, quod commentum sint Rabbinicum, ad augendam discendæ Linguae Hebraicæ difficultatem confictum. Alibi vero exemplis comprobabo, quam turpiter se dederit ob neglectum hocce adminiculum exegeticum. Det rei specimen locus Deut. 32, 5. ubi ex ignorantia & despicientia accentuationis, non modo constructionis leges in hebraicis codicibus nostris maxime violatas esse ait, sed asserit quoque pro certo: rectam & analogicam hic esse Codicis Samaritici lectionem, ob quam in 5. vocibus etiam 5. mutationes fingit audacia non ferenda, & tandem in gratiam versiculorum suorum ὁμοιοτελευτων rursus

accentuationis limites ridicule migrat p. 594. 600. & 603. Hunc vero egregium fundunt sensum *Accentuum leges*: *Anne Deus (justus) corruerit eum?* (populum suum?) (vel: Num corruptio ei?) *Nequaquam*; (ipsi) *filii ejus* (sunt propria) *macula sua*: (nam sunt) generatio perversa & contortissima. Evolve etiam *Michaëlem*, *Hillerum*, *Coccejum*, *Was-muthum*, *Starckium*, *Goccejum*, *Dörffelium*, *Ledebuhrium*, *Varenium*, *Beckium*, *Biercklinum*, qui omnes authenticae interpunctionis beneficio, *crucem* tot interpretibus, ipsi etiam *B. Luthero nostro* in variis suae versionis editionibus fixam, heic solvendam exultimarunt: ubi tamen mireris, genuinam interpretationem istam à *paucis* adhuc adoptatam in commentariis, aut *versionibus* recentioribus insertam, excepta *Schmidiana* nobilissima, & *eximia Berlenburgensi nova*, quae ita *emphatice* originalem refert fontem: *Hat ers mit ihm verdorben? Mit nichten! seine Kinder sind ihr Schandfleck: (o) des verkehrten und verdrehten Geschlechts!* *Musicum* vero usum nemo adstruxit melius *Abichtio*, qui ex *Talmude*, *Mafora*, *Rabbinis*, ordine *accentuum*, ac *servorum numero* eum declarat, & una probat, *primarios* *Distinctivos antiquorum*  $\epsilon\iota\chi\chi\varsigma$  referre. *Logicam* profecto *versuum*  $\alpha\nu\alpha\lambda\upsilon\sigma\tau\upsilon$  juvant mirifice, ut jam *A. 1718.* in *mea Magisteriali Disp.* probavi in *Jes.* 53. 4. - 7. pag. 16. & 23. *Conf. Ex.* 19. v. 5. 9. quem *Talmudista* in *Nedar. Babyl.* c. 4. f. 38. col. a. in 3. vers. dividunt: ubi  $\epsilon$  &  $\tau$  adsunt. Vid. *Cel. Abicht.* in *Accent. Hebr.* p. 3. 7. 9. 11. & 117.

*IIX.* Plurimum nocent *falsa Hypotheses*, etiam *Philologicae*. Non parum sibi obfuit, quantumvis *excusatus* errans, *Jac. Gussenius*, in *commentariis Ebr. Ling. per 30. annos collectis*, & 1702. fol. *Amstel.* editis, quod *solum Bibliorum Ebr. Lektionem continuam*, &  $\omega\sigma\delta\alpha\lambda\eta\lambda\iota\alpha\nu$  lecturus, non modo hauriendam ex *Rabbinicis* scriptis utilitatem vilipendit, sed parum etiam *Versionum collationi*, & *affinium Ebraeae aliarum LL. OO. adminiculo* tribuit. Jam satisfecit *Cel. Reineccius* *Viri de studio Ebraico cetera egregie meriti rationibus*. Profecto *primus Bibliorum Ebr. versus* eum satis refutat, *cujus 4. voces ex Arabica Lingua & Coranica praesertim suas radices feliciter repetunt*, *judicio*  $\pi\omicron\lambda\upsilon\gamma\lambda\omega\sigma\sigma\omega\nu$ , *Pocockii*, *Pfeifferei*, *Hinkelmanni*, *Hottingeri*, *Cellarii*, *Kromayeri*, *Opitii* &c. Non vacat jam, *Rabbinorum* quoque defendere usum, alibi a me probatum, & porro comprobandum. Conteratur huc *Lightfootus*, *Relandus*, *Wolffius*, *Hackspanius*, *Geierus*, *Grotius*, *Coccejus*, *Schmidius*, *Carpzovius*, alii. Longe *capitalior* vero est *paradoxi Helmstadiensis Philologi* hallucinatio critica, quae non tantum *transfuga* prodigiosi *Joh. Petr. Erci*, *Prof. Patav.* renatum e *mysterio Principium Philologicum*, *nova παλιγγενεσια* renasci voluit, & *linguam Graecam omnium* constituere *antiquissimam*, ipsam quoque *Hebraeam*, reliquasque *Orientis & Occidentis Dialectos* ex se prognerantem; verum & (quod maxime *dolendum*) *delirantis ingenii somniis*, *historiam* omnem, *sacram* vel maxime, in *dubium* vocans, *Mosisque Pentatevchi* *scriptionem* abjudicans, pessima *exegesi*, simplicem ac planum, *literalem* *Scripturae sensum*, in illa potissimum *Pericopa*, de *Linguarum confusione* *Gen. XI.* 1. - 9. in *abstrusum allegoricum* absurdumque *aenigmaticum* monstrifice transformavit. Uti vero *peculiaris Serenissimi Recessus Dominos Stipendiarios* ab *insulis* hujusmodi scriptis *viri istius famosi prudenter* revocat: ita *sufficere* potest *responsionis loco Lipsiensium Actorum Eruditorum epicrosis Febr. A. 1727.* subjuncta: *Hac est Hardiana interpretatio!* *Ex asse* autem ei *satisfacit Doct. Cr. Ben. Michaëlis* *A. 1727.* omnia *Lernae* istius *hydræ capita* amputans *Commentatio Apologetica*. Tota profecto via aberrat *Criticus* mirabiliter *morosus*, quod in *Mosaicis historiis Allegor: mena* fingit, quae *excludant*, neque pro *basi* agnoscant *sensum literalem & historicum*, *D. Pauli* exemplo *refutandus*, *Gal. IV.* 24. qui  $\alpha\lambda\lambda\eta\gamma\omicron\rho\rho\epsilon\mu\epsilon\nu\alpha$  *Mosis* dilucide *explicat & applicat*: uti in *III. Dissertationibus* ad *istud argumentum* recentius *conscriptis* nos *edocet Summe Reverendus D. Hagmajerus*, *Fautor meus Colendissimus.*

IX. Uti *Interpres* nulli prorsus *Translationi* cœcæ debet obedientiam : ita nec nostræ *B. Lutheri*, quam & ad fontem originalem exigere ei licet, & ab eadem interdum discedere. Ita profecto ei non integrum modo est, sed necessarium quoque ab illa dissentire in *Pf. 80, 16. & 18.* maxime quoad posteriora hemistichia, ubi egregiam *emphasin* *Authentici* *Textus* plane omittit *Versio* *Lutherana*, habens : *Den du dir* (*die Leuthe/ die du dir*) *festiglich erwehlet hast.* Utrique versui asteriscum præposuerunt *Hedingeriana Biblia* nostra, exegetam ad *Hebraum* revocatura. Non possumus non hic ad stipulari *erudita observationi*, quam in *der Neulingenden Harpffen Davids* A. 1719. edita, & novis augmentis mox rursus proditura, plurimum *Reverendus Johann. David. Frischius, Adelbergensis Abbas, & Senatus Ecclesiastici Assessor Meritissimus, Promotor, Patronus* atque *Cognatus* noster ætatem suspiciendus pag. 700. seq. ita notabiliter posuit : *Hier lassen wir nicht gerne die emphatische Redens: Art fahren / die sich im Grund-Text findet / und von dem Chaldäischen Dolmetschen / nachgehends von Augustino, und endlich auch von den Niderländern in acht genommen worden.* Miror sane, *Lutherum* hic deserere antiquissimas *Translationes.* Recte enim omniuno *Chaldaus* : מלכא משיחא & כר נש ob Regem Messiam, & filium hominis : bene quoque *Græcus* : επι υιου ανθρωπου : similiter *Ar. Æch.* curate etiam *Vulgatus* : super filium hominis : & secundum hunc *Ulenberg* : *Sieh auff den Sohn d. m.* Propius etiam nostro *Luthero*, accedunt fonti quidam recentiores : *Kayserus* nostras : *Ja* (*suche heim*) *den befestigten Sprossen / und (war) um des Sohnes willen* : et si v. 18. non æque reddat exacte : über den Sohn des Menschen : *Belgæ* : v. 16. ende dat om den Sone / qui v. 18. etiam habent : *Uwe hant is over den Mann uwer rechter hant / over des Menschen Sone.* Egregie *Junius & Tremellius* : idque propter filium, quem fortificasti Tibi. Prorsus indigna est memoratu *Raschii* interpretatio, qui propter *Gen. 27, 39.* de *Esavo* accipit : super *Esavum*, qui fuit filius, Patri suo charus, quem corroborasti Tibi, ut habitatio ejus sit præpinguis soli. Reliqui *Judaorum, AbenEsra, Kimchi, Sal. b. Melech* unanimiter explicant de *populo Israëlítico*, quos vide sis : & hos secutus est non *Lutherus* modo noster, et si *Paraphrastam* magis quam *Metaphrastam* hic, ut alibi, agens, sed & alii quoque. Satis pro imperio *Pineda* Pontificius ad h. l. ita : apparet hic, de nulla alia re agi, quam *populo Israëlítico*, qui comparatur viti & surculo. Sic & per *Metaphoram* alibi *Hebræis* usitatam e.g. *Gen. 49, 22.* ipsa *Anglicana* Regia accipit v. 16. vertens : *And the Vineyard, vvhich thy rigth hand hath planted, and the branch, thas thou madest strong for thy self* : quæ ipsa tamen v. 18. reddens : *Let thy hand be upon the man of thy right hand, upon the son of man, & allegans parallela Col. 1, 13. Pf. 110, 1. Act. 10, 38. Dan. 7, 13.* ad *Christum* respicit nobiscum. Uti *Anglicana* hæc, se etiam exprimit, alias longe accuratissima, *Ferrariensis Hispanica* : y sobre ramo (que) efforçaste a ti : v. 18. sobre hijo de hombre. *Amstelodamensis Judaica* quoque verba rite effert, licet *Rabbinico* sensu : und auff den Sohn & v. 18. auff des Menschen Sohn/ den du dir hast gestärckt. Plurima nunc *critice* possemus monere, sed integram ea polcerent disputationem. Breviter sententiam expromo : כ non est affixum, sed *paragogicum*, *Altingio* 3. rationes allegante. Sic nec ע hic super notat, in quo pleræque errant & metaphrases, & exegesés, sed propter : nam *vocum* *emphasis*, & *contextus series*, & *canæ ac sanæ Antiquitatis Judaicæ consensus*, nec non *Christianæ*, in melioribus suis *Hermenevtis*, in v. 16. & 18. *rationem* istius *Ecclesiæ*, in variis temporum periodis juxta *Coccejum* afflicta, supplicationis hanc optime fundant : nos visita propter Filium : propter virum dextræ Tuæ præsens sit manus Tua omnipotens : imo propter Filium hominis, quem corroborasti Tibi. Nollem de *expositione* hac & verissima & sola

& solatio plenissima, cum Calovio in *Bibl. Ill. frigide* tantum dicere: *Non omnino improbanda est & videtur, utur alii aliter reddunt.* Profecto *vel maxime* approbanda est ab eo, qui v. 16. & 18. penfuculate secundum *momenta* ante posita trutinaverit. Conferatur autem ulterius supra citatus summe Reverendus *Dn. Frischius, Starckius, Tillius, Coccejus, Altingius,* & praesertim a recentioribus maximo cum fructu in *Psalmos* usurpatus Geierus, qui p. 1396. ita scribit: *De ipso Messia accipiunt Chaldaeus, Junius, Augustinus, Belga,* aliique & quidem non *sine insigni pondere*: nil siquidem magis *Patrem* potest flectere, quam *fili* mentio, uti Dan. IX, 17. f. &c. Quem ego quidem *Danielis* locum non sine causa tam *emphaticam accentuationem* accepisse reor, cuicumque tandem ea origini tribuatur. Profecto uti nos hodie, ita & vera *Ecclesia antiqua* a Deo omnia petiit in *nomine Domini Regis Messia*, licet tum adhuc *venturi*. Ego quidem in proposita loci nostri explanatione, a *Lutheri* nostri versione & explicatione eo *lubentius* recedo, quo *verius* est: ipsum illum in translatione, quae a *prima* ejus manu venit, literam extulisse ita pressius: *über den Sohn / den du dir gestärckt hast.* Eo autem confidentius ac securius in mea acquiesco sententia, olim jam adoptata, cum firma mentis convictione, quo solidius eandem & planius comprobaram deprehendi, & ad praxin quoque piam distincte applicatam in *Theoph. Aleth. Gr. Erläuter. T. III. 736. & 748.* ubi ad nostram plane mentem *B. Laur. Müllerus* verba a me ante notata convertit egregie, quem collatum omnino velim.

X. In vulgus notum est, quantum *difficultatis* Interpretibus variis olim pepererit & *Leviathan Jobi,* & *Piscis Jona deglutitor.* Absurdissime a janua aberrarunt exegetica, qui vel *allegoricum* Leviathanem cum *Scholasticis* confinxerunt Diabolum, sensu literali neglecto, vel *Jonæ* etiam historiam, ejusque *Piscem* deglutientem in *Judaicum anigma* cum *Cel. Hardtio* transformatum eunt. In *quacumque* partem se etiam verterunt, qui aut cum *Bocharto*, cumque sequentibus, *Pfeiffero, Scheuchzero,* aliisque, *Leviathanem* de *Crocodilo* exposuerunt, aut, cum plurimis, a *Ceto* *Jonam* fuisse deglutitum, statuerunt: nunquam vel *sibi* vel *aliis* in totum satisfacere sciverunt. Sed *dies diem docet,* & in hac quoque causa docuit: dum *Theologus* *Eruditione* quavis instructissimus, & ex *Bremensi Bibl.* notus, *Cel. Theod. Hassius*, A. 1723. in sua *Disquisitione de Leviathane Jobi & Ceto Jona,* occasione capti A. 1721. *piscis* insoliti in mari glaciali, sc. *eines Zahn-Fisches / dentati piscis,* quem *Orcam* vocant, pluribus demonstravit argumentis: *Talem Orcam & Jobi esse debere Leviathanem, nec alium quoque esse posse, qui Jona aliquot dierum prabuerit diversorium.* Quicquid jam sit de *Petassolii, Heumanni* atque *Wilschii* controversia: utrum *Jonas* *Propheta* non in *Ventre,* sed in *ore tantum* *piscis* sui, juxta *emphasin* vocis *כֶּסֶל & דַּיָּם & κατ'ὸς* delituerit: hoc jam *orbi* patet *erudito,* nec *empactarum* gregi cedendum, nec *allegoriis* insulsis indulgendum, nec *sententiis* *improbabilibus* inhaerescendum esse. Num vero *D. Scheuchzerus* in *novis Bibliis suis Physico-Mathematicis,* ante a se defensam in sua *Physica S. Jobi* sententiam *Bocharti,* cum *nova* hac *Doct. Hassii* permutaturus sit, planum faciet experientia: saltem *Cel. Heidelbergensis D. Miegius* id se *ab illo expectare* mihi asseveravit, cum duobus abhinc annis *Heidelbergae* eum inviserem. Scilicet, nihil in hoc orbe scribitur *perfectum*: nulla quoque unquam *Biblia,* vel *commentarii* in ea, esse poterunt omnibus numeris absoluta: propter *infiniti Intellectus divini,* *Scripturas* *revelantis, majestatem,* propter venerandam voluminum *sacrorum antiquitatem,* propter *linguae* amplius haud *vernaculae genium peculiarem,* & tandem vel maxime *stiam* propter *humani ingenii infirmitatem & diversitatem.* Anhelemus igitur *το τελευτον,* in altera vita nobis promissum, ubi *imperfectorum omnium* eris

F I N I S!



& folario p  
 banda est &  
 eo, qui v.  
 autem ulter  
 Altingius,  
 qui p. 1396.  
 alique & q  
 quam filii r  
 causa tam e  
 buatur. Pr  
 ne Domini  
 explanation  
 est: ipsum  
 pressius: ul  
 mea acquie  
 eandem &  
 catam in Th  
 B.Laur. Mill  
 X. In vul  
 Athan Jobi, e  
 Allegoricum  
 vel Jonæ et  
 Hardtio tran  
 charto, cum  
 posuerunt, a  
 vel aliis in t  
 dum Theolo  
 saus, A. 1723. i  
 insoliti in m  
 demonstravi  
 esse posse, qu  
 Henmanni at  
 tantum pisci  
 orbi patet eru  
 sententiis im  
 Physico-Math  
 hac Doct. Ha  
 Misgius id se  
 inviserem.  
 commentarii  
 ni, Scriptura  
 tem, propter  
 stiam propte

um dicere: Non omnino impro  
 vel maxime approbanda est ab  
 posita trutinaverit. Conferatur  
 ius, Starckius, Tillius, Coccejus,  
 tu in Psalmos usurpatus Geierus,  
 is, Junius, Augustinus, Belge,  
 magis Patrem potest flectere,  
 quidem Danielis locum non sine  
 icunque tandem ea origini tri  
 a Deo omnia petiit in nomi  
 quidem in proposita loci nostri  
 lubentius recedo, quo verius  
 nu venit, literam extulisse ita  
 utem confidentius ac securius in  
 entis convictione; quo solidius  
 n quoque piam distincte appli  
 ubi ad nostram plane mentem  
 , quem collatum omnino velim.  
 ous variis olim pepererit & Levi  
 aberrarunt exegetica, qui vel  
 obolum, sensu literali neglecto,  
 in Judaicum enigma cum Cel  
 tiam verterunt, qui aut cum Bo  
 , Leviathanem de Crocodilo ex  
 m, statuerunt: nunquam vel sibi  
 & in hac quoque causa docuit:  
 pensis Bibl. notus, Cel. Theod. Ha  
 ra, occasione capti A. 1721. piscis  
 is, quem Orcam vocant, pluribus  
 Leviathanem, nec alium quoque  
 Quicquid jam fit de Petasolii,  
 oheta non in Ventre, sed in ort  
 κοιλιᾶς delituerit: hoc jam  
 toriis insulis indulgendum, nec  
 heuchzerus in novis Bibliis suis  
 sententiam Bocharti, cum nova  
 : saltem Cel. Heidelbergensis D.  
 abhinc annis Heidelbergæ cum  
 ulla quoque unquam Biblia, vel  
 propter infiniti Intellectus divi  
 oluminum sacrorum antiquita  
 iarem, & tandem vel maxime  
 Anhelemus igitur το τελειον,  
 num omnium eris

